

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exercitium Perfectionis, Et Virtutum Christianarum

In tres Partes distinctum

Rodríguez, Alonso

Coloniæ Agrippinæ, 1622

Tractatus quartus de tentationibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40093

TRACTATUS QUARTVS.

De Tentationibus.

CAPVT I.

In hac vita non defecturas tentationes.

Hlli accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & prepara animam tuam ad tentationem: ait sapiens S. Hieronymus in illud Ecclesiasta: *Tempus*

Absorpta est mors in victoria, ubi est mors victoria tua: ubi est mors stimulus tuus? Totum hoc verbis illis breuibus concludit Iob: *Militia est hominis vita super terram, & sicut dies mercenarii dies eius.* Vt enim mercenarii est totam diem laborare & se defatigare, & postea sequitur primum & quies; sic & nobis dies huius vitæ laboris & tentationis plenus est, & post primum & quietem adipiscemur secundum laborem impensum.

1. Ad Cor.
15. 53.

Iob. 7. 1.

Causa tentationum rebellio carnis, Iacob. 4. 1.

Vt vero in particulari huius certaminis causa examinetur, eam in Canonica sua adfert sanctus Apostolus Iacobus: *Vnde bella & lites in vobis? nonne hinc ex concupiscentiis vestris, qua militant in membris vestris?* In nobis ipsis habemus causam & radicem, quæ est rebellio & contradictio ad omne bonum, quæ in carne nostra post peccatum mansit. Etiam carnis nostræ terra maledicta fuit, ideoque carduos germinat & spinas, quæ nos continue pungunt & vexant. Allegant ad hoc sancti similitudinem nauiculæ, quam vt dicit S. Euangelium incipiente vela dare ventis, mare turbatum est, & tempestas & undæ tantæ ortæ, vt fluctibus tegetetur, quæ illam demergere volebant. Idem est de anima nostra, quæ in hac corporis nostri nauicula perforata & hiulca nauigat, quæ & aquam admittit, & venti & undæ inordinatorum appetituum

Matth. 8. 14.

belli, & tempus pacis, dicit, quamdiu in hoc mundo sumus, tempus belli esse, & postquam ad aliam transferimus vitam, tempus pacis futurum: Et factus est in pace locus eius. Vnde nostra hæc ciuitas celestis nomen accepit Ierusalem, quod est, visio pacis. Nemo ergo se nunc putet securum tempore belli, ubi certandum est, & Apostolica arma tractanda, vt victores quondam requiescamus in pace. dicit quidam S. Augustinus in illud S. Pauli: *Non enim quod volo bonum, hoc facio:* dicit hic iusti hominis vitam militiam esse non triumphum, ideoque nunc bellicæ voces audiuntur, vt sunt hæc Apostoli sentientis repugnantiam & contradictionem carnis aduersus bonum, & magnam ad malum inclinationem, & desiderantis se ab illa liberari: *Non enim quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum. Et video aliam legem in membris meis repugnantem legi menti meæ, & captiuantem me in lege peccati qua est in membris meis.* Vox vero triumphi post audietur, dum, teste Apostolo, hoc corpus corruptibile & mortale induerit incorruptionem & immortalitatem. Et vox triumphi, quæ tunc audiebatur, teste eodem Apostolo, erit:

tuum & motuum insurgunt, quæ illam demergere & in fundum detrudere tentant. *Corpus quod corrumpitur, aggravat animam.*

Sap. 9. 5.

Sic ut continuarum tentationum causa sit naturæ nostræ corruptela, & ille *fo-mes peccati* & prava propensio, quæ nobis post peccatum inhæsit. Mansit domi nostræ apud nos maximus hostis, qui nobis acerrimum mouet bellum. Vnde nihil habet homo, quod miretur, dum se à tentationibus molestatum sentit, est enim Adæ filius, natus & conceptus in peccato. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea: & non potest esse sine tentationibus & malis inclinationibus, & appetitibus, quæ continuum illi moueant bellum.*

Tentationibus subiace-mus omnes.

Psal. 50. 7.

Hieronymus. Hincque recte aduertit S. Hieronymus, in oratione quam Christus Dominus noster nos docuit, non dici, ut petamus à Deo ne tentationes habeamus, id enim fieri non potest. *Impossibile enim est humanam animam non tentari*, sed ne nos inducat in tentationem. Idque est, quod alio loco Christus suis dicebat discipulis: *Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem.* Dicit S. Hieronymus: *In tentationem intrare non est tentari, sed vinci à tentatione.* S. Patriarcha Ioseph fuit ab adulterio tentatus, sed à tentatione victus non fuit. Sancta etiam Susanna eodem modo fuit tentata, sed adiuit eam Dominus, ne in tentationem intraret. Hoc ergo est, quod in oratione dominica Deum petimus, ut gratiam nobis & fortitudinem largiatur, ut non labamur, nec à tentatione vincamur. *Non tentationem penitus resutantes, sed vi-res sustinendi in tentationibus deprecantes.* Et in epistola ad Heliodorum ait: *Erras frater, erras, si putas vnquam Christianum persecutionem non pati.* Tunc maxime impugnaris, si te impugnari nescis. Tunc tibi diabolus maximum bellum mouet, quando tibi bellum non esse videtur.

Idem notat August. de serm. Domini in monte l. 2. c. 14.

Tentatio continua. Hieron.

1. Pet. 5. 8.

aliquem deuorare quarens, circumit, & tu pacem putas? Sedet in insidiis cum diuitibus, ut in occultis interficiat innocentem, oculi eius in pauperem respiciant, insidiantur in abscondito, quasi leo in spelunca sua. Absconditus est, insidias struit, & tute securum credis? dolus hic latet, nam vita hæc tempus belli & certaminis est, mirari tentationes idem est, ac si miles bombardæ sonum miraretur, & ideo miliam deserere vellet, vel si quis sentiens stomachum nausea vexari, nauem exire vellet.

Dicit S. Gregorius aliquorum errorem esse, qui dum aliqua graui premuntur tentatione, credunt secum conclamatam esse, & Deum eorum esse oblitum, & sua illos gratia excidisse. Toto erras cælo, sed potius sciendum, quod habere tentationes non solum est hominibus valde consuetum, sed & spiritualibus, & qui virtuti & perfectioni student, valde proprium, ut fati expresse verbis prædictis docet Sapiens. Idemque ait S. Apostolus Paulus: *Omnes, qui pie volunt viuere in Christo Iesu, persecutionem patientur, & tentationibus exagitantur: alii vero vix norunt, quid sit persecutio, & rebellio, & bellum, quod caro mouet aduersus spiritum, sed potius delicias reputant.* Aduertit hoc recte S. Augustinus in illa S. Pauli verba: *Caro concupiscit aduersus spiritum, dum ait: In bonis concupiscit aduersus spiritum, nam in malis non habet contra quem concupiscere, ideoque hi luctam carnis non sentiunt contra spiritum, nullus enim spiritus est, qui contradicat & cum illa pugnet.* Ideoque diabolo tempus inutiliter non est traducendum in talibus opugnandis, quando quidem hi sine tentatione sequuntur propria voluntate & sine cōtradictione se reddūt. Nō venant venatores iumēta, sed ceruus & damas, qui veloci cursu se in montes proripiunt. *Qui perfecit pedes meos tanquam cernorū, & super excelsa statuens me.* Hos venatur diabolus, qui ceruorum & damarum veloci-

velocitate ad culmen perfectionis currunt, iisque laqueos & tentationes tendit, alios vero, qui vt iumenta viuunt, penes se & in potestate sua habet, nec opus vt illos venatum exeat. *Eos enim pulsare negligit, quos quieto iure possidere se sentit, dicit S. Gregorius.* Ideoque non solum non mirandum nobis, si tentationes sentiamus, sed potius illas boni signi loco habere, vt recte innuit S. Ioannes Climachus. *Nullum certius argumentum est, quod daemones victi à nobis sint, quam si nos acerrime oppugnant.* Id enim ideo fit, quod iis rebellaris, & eorum te iugo & iuri substraxeris, idcircoque te persequitur diabolus, tibi que inuidet, quod si non esset, non tam te persequeretur.

CAPVT II.

Alios initio conuersionis tentari, alios post conuersionem.

S. Gregorius notat aliquos initio conuersionis hoc tentationis bellum sentire incipere, dumque se recipiunt & virtutem amplectantur. Adque id applicat Christi Seruatoris nostri exemplum, qui idem in se voluit demonstrare & exhibere, mira quadam dispensatione, non enim permisit se à Dæmonio tentare, nisi postquam baptizatus abiit in desertum, vt ieiunaret & oraret & pœnitentiæ opera faceret. Tunc dicit Euangelium diabolus accessisse vt eum tentaret. Quo (vt ait S. Gregorius) Christus Seruator noster omnes admonitos voluit, quo membra & filii eius futuri erant, dum se retrahunt & virtuti studere volunt tentationes sensuros, valde enim diabolo proprium est, tunc eos inuadere vt postquam filii Israel Aegypto exierant; statim collegit Pharaon exercitum & omnem potentiam vt illos inuaderet, & Laban videns Iacob à se recessit.

Rodriguez exercit. pars 2.

fisse, magno cum furore & populo persecutus est eum, & postquam diabolus ex Luc. II. 26. homine exierat assumpsit septem alios spiritus nequiores se, vt in illum reuenteretur, vt ille qui exercitum conscribit contra eum, qui illi rebellunt, vt illum rursus subiuguet. Idem & in vsu est diabolo, dum videt aliquem sibi refragari, & velle iugum & dominium ipsius excutere, magis sæuit & crudeliorem se monstrat, & maioribus viribus in illum ruit. Hic allegat S. Gregorius id, quod S. Marcus dicit, dum Christus Seruator noster eijceret dæmonium illud inmundum, surdum & mutum. *Et exclamans & multum discerpens eum exiit ab eo: vbi dicit Sanctus: Ecce eum non discerpserat, cum tenebat, exiens discerpserat: vt intelligamus, illud tunc maxime conari nos turbare & molestare, dum ab eo desciscimus.*

Præterea dicit S. Gregorius, Deum Incipientes cur tentari permittere & velle, vt conuersionis principio tentemur, ne quis cogitet se propterea sanctum, quod malæ vitæ valedixerit, & bonæ se dederit: huiusmodi enim cogitationes talibus surrepere solent. Etiam quod securitas negligentiae mater sit, & ne bonæ vitæ, quam adiit, securitas illum negligentiosem reddat; permittit Deus tentationes illum inuadere, vt sic certior fiat, quæ illum manent pericula, quo sic excitetur, & ad diligentiam & sollicitudinem prouocetur.

S. Ioannes Climachus ait, nouæ vitæ nouitatem solere fastidium & onus parere ei, qui malæ vitæ ante affuevit: & in ipso virtutis amplexu se prodit & sentitur contradictio & vitii pugna, quod virtuti repugnat vt quis cum demum sentit se captum, dum laqueum exire conatur. Ideoque nulli mirandum, nec animo cadendum, si initio difficultates & tentationes sentit, id enim plerumque ita accidit. Addit præterea S. Gregorius, aliquando fieri, vt ille, qui mundum & vitia dereliquit, & incipit Deo seruire, talibus vexetur tentationibus, quales nunquam

ante cōuersionem erat expertus. Sed hoc nō dicit ideo accidere, quod talium tentationum radix ante in illo non erat, quę tamen erat, sed non videbatur nec apparebat, & nunc se tandem videndam præbet vt dum homo variis distrahitur occupationibus, sapius se non nouit, & ne quid intus fiat, sed dum se colligit & in se redit; tunc agnoscit malas radices, quę in mente germinabant. Similisque est carduo, qui secundum viam nascitur, & omnium prætereuntium pedibus conculcatur, qui tunc non apparet, & quamuis spinę eius non videantur, tamen sub terra radix occultatur, quę post non conculcata, germinat & spinas profert. Sic & in sæcularibus dicit sapius tentationum radicem occultari, nec extrinsecus videri, quod sicut carduus secundum viam satus conculcetur à transeuntibus, & cogitationum diuersitate, quę vadunt & veniunt, & à variis occupationibus & sollicitudinibus, quibus homo implicatur. Dum vero quis ab omnibus hisce separat, & se Dei seruitio mancipat, tunc quia nullus est, qui carduum calcet, se videndum dat, & apparet, quod intus celabatur, & tentationum spinę & punitiones sentiuntur, quę ex mala radice germinant. Hęcque & causa est, quod aliqui maioribus & frequentioribus tentationibus imperantur orationis tempore, quam dum officii & occupationibus exterioribus detinentur. Sic vt si quis in Religione eas sentiat tentationes, quas ante conuersionem nunquam aduerterat, non est quod iam peior sit, quam ante in mundo, sed quod tunc homo non se videt nec nouit, nunc autem malas inclinationes & inordinatos appetitus videre & nosse incipit. Ideoque conandum non vt radix illa abscondatur, sed potius extirpetur.

Radix tentationum carduo similis.

Tentatio non est signum vite mala.

Gregorius. Cur incipientes in principio Deo non semper permittat.

Alios reperiri ait S. Gregorius, qui cōuersionis initio tentationibus nō vexantur, sed magnam pacem delectationem & consolationē sentiunt, quos tamen postea Deus tentatione probat. Quod ita à diuina Maiestate diuinoq; consilio decer-

nitur, vt his virtutis via aspera & difficilis non videatur, animoque eadant, & ad id reuertantur, quod paulo ante deseruerit. Vt factum populo Dei Israelitis, quos statim ab exitu Ægypti non induxit in terram Philistinorum, cuius & rationem facer textus hanc allegat: *No forte pariteret eum, si vidisset aduersum se bella consergere, & reuerteretur in Ægyptū*: sed potius illum multis beneficiis profectus est, & propter eum plurima miranda & miracula fecit. Sed posteaquam Israelitę iam mare rubrum transierant, & erant in deserto, & redire non poterant, multis eos laboribus & tentationibus probauit, antequam promissionis terram ingrederentur. Idemq; & illis, qui mundum deserunt, sanctus dicit contingere, & Deum principio tentationes auertere, ne, quod adhuc tenelli in virtute sunt, terreantur, & ad seculum redeant. Sicut cum illis Deus initio agit, & oblationes & consolationem dat, vt summitate vię Domini degustata, postea facilius bellum & tentationum molestias & labores ferant; idq; tanto melius, quanto plus Deum gustarunt, & re ipsa experit, quam seruis & diligere mereatur. Ideoque Deus Dominus noster ante S. Petri in cōuersione transfiguratione glorię suę pulchritudinem & splendorem ostendit, & postea permisit vt ab ancilla tentaretur, quę eum interrogabat, num Christi discipulus esset: vt tentatione humiliatus, & deplorando peccatum & Deum amando, secretis sibi applicare & vile reddere, quod in monte Thabor viderat, vtq; timor illum deiecerat, diuinę bonitatis dulcedo, quę iam erat expertus, erigeret.

Hincq; (dicit S. Gregorius) elici poterit error eorū, qui Deo seruire incipiunt, qui tanta se pace & quiete frui videntes, & Deum tanta illos gratia dignati, vt ingressum in orationem largiatur, & in virtutis & mortificationis exercitio suauitatem sentiant, statim se ad perfectionem pertigisse putant, nec intelligunt puerorum blanditias & incipientium esse, quę Deus largitur, vt tandem à mundanis re-

bus ablaſcentur. Aliquando (ait idem) abundantius Deus hæc imperfectioribus concedit, quique in virtute tam non profecerunt non quod tale quid mereantur, ſed quod plus indigeant. Eodem modo vt pater quidam, qui quamuis omnes proles tenere amat, tamen non videtur magnificere eas, quæ ſanæ ſunt, ſin aliqua ægrotet, non ſolum medicinis curat, ſed & omnes delicias & blanditias, quas poteſt, adhibet. Vt que horculanus ſæpius rigat & fauore proſequitur plantas teneas, poſteaquam vero fortes ſunt & altas egerunt radices, rigare deſinit & fauere ceſſat; eodem & regiminis modo in debilibus & paruulis & incipientibus vtitur Deus.

Dicunt præterea ſancti Deum aliquando maiorem impertiri conſolationem his, qui maximorum fuerunt criminum rei, & videtur illos ſingulari fauore & beneficio proſequi, quam qui ſemper bene vixerunt, ne huiusmodi diffidant & deſperant, alteri vero ne ſuperbiant. Quod nobis exacte exprimitur parabola illa de filio prodigo, & lætitia & gaudio, quo pater illum recepit, mactans vitulum ſaginatam, & magnum conuiuium inſtituens, cum tamen natu maiori filio, qui ſemper ei ſeruierat, nec vnquam mandatum eius tranſgreſſus erat, ne hædum quidem dediſſet, vt ſe cum amicis ſuis recrearet. Non enim ſanis opus eſt medicus, ſed male habentibus, vt Chriſtus ipſe ait.

CAPVT III.

Quid cauſe ſit, quod Deus velit nos tentationes habere, & de utilitatibus & commodis inde emanantibus.

Tentat vos Dominus Deus veſter, vt palam ſciet, vtrum diligatis eum, an non,

in toto cordo & in tota anima veſtra: dicit S. Spiritus in Deuterono In verba hæc mouet S. Auguſtinus quæſtionē, quomodo hic dicatur, quod Deus non tentat: & aliter dicit S. Iacobus in ſua Canonica: Deus neminem tentat. Reſpondet duos eſſe tentandi modos, alterum ad decipiendum & in peccata pertrahendum, hocque modo Deus neminem tentat, ſed diabolus, cui hoc proprium eſt, ſecundum illud Apoſtoli S. Pauli: Ne forte tentauerit vos is, qui tentat. Vbi gloſſa dicit: Id eſt diabolus, cuius officium eſt tentare. Alius tentandi modus eſt ad probandum, & alicuius periculum faciendum: hocque modo dicit hic S. Scriptura Deum nos tentare & probare. Et vigefimo ſecundo capite Geneſis dicit: Tentauit Deus Abraham, id eſt probauit. Vnam atque alteram tentationem immittit Deus, vt vires noſtras noſcamus, & ſciamus, quantum Deum amemus & timeamus. Ideoque ſtatim Abraham dixit Deus, dum gladio manum admouiſſet, vt filium ſacrificaret: Nunc cognoui, quod times Deum. Id eſt, feci te cognoſcere. Vt ſanctus Auguſtinus exponit. Tali modo, vt Deus aliquas ſua manu nobis immittat tentationes, aliquas diaboli, carnis & mundi, inimicorum noſtrorum medio aduenire ſinat.

Sed quid cauſæ ſub eſt, quod velit Dominus noſter nos tentationes habere: ſanctus Gregorius, Caſſianus & alii clare hanc quæſtionem tractant, & primo dicunt, vtile nobis eſſe tentatos & tribulatos eſſe, & ſubinde Deum à nobis manum ſuam ſubſtrahere; niſi enim hoc fieret, non Deum rogaret Propheta: Non me derelinquas, ſiquæquaque. Verum tamen quia exacte ei conſtabat, Deum ſubinde ſeruos ſuos relinquere, & manum & auxilium ad maius eorum bonum & commodum auferre; à Deo petit non vt illum nunquam deſerat, nec manum auferat, ſed ne plane illum deſerat. Et Pſalmo vigefimo ſexto ait: Ne declines in ira à ſeruo tuo. Non petit vt Deus illum nunquam & nullo modo deſerat, ſed ne declinet ab eo in ira, ne illum tam diu deſerat,

Psal. 25. 2.

Isa. 54. 7.

Cassianus
ubi supra.

Judith. 3. 1.

Arceet socor-
diam.Greg. 1. 23.
mor. c. 24.
& seq.Aug. 1. 3. de
Trin. c. 14.
De et amo-
rem patria.Aug. sup.
Psal. 46.

deserat, donec in peccatum labatur. Imo potius rogat, ut illum probet, & tentationes & tribulationes immittat: *Proba me Domine & tenta me.* Et per Prophetam Esaiam ait idem Dominus: *Ad punctum in modico reliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te, in momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui.*

Verum examinemus bona & commoda, quæ ex tentationibus sequuntur. Ait Cassianus Deum nobiscum, ut cum Israelitis agere, quod noluerit plane perdere populi sui inimicos, sed in terra promissionis tolerauerit Chananæos, Amoræos, Iebusæos & alios: *Ut erudiret in iis Israellem, ut postea discerent filii eorum certare cum hostibus, & habere consuetudinem praeliandi.* Eodem & modo vult Deus nos hostes habere, & à tentationibus impugnari, ut bello exercitati, ne nobis damnum inferat ocium vel prosperitas. Quos enim sæpe aperta vi & pugna hostis expugnare nequiuit, falsa securitate decepit & deiecit. S. Gregorius ait, certa & occulta prouidentia Deum velle, ut boni & electi in hac vita tententur & persecutionem patiantur: quod vita hæc via, vel potius exilium sit, quo proficiscimur & peregrinamur, donec ad cælestem patriam perueniamus. Et quia aliqui viatores videntes in via prata florida, & loca amœna, morari & à via declinare solent, voluit Deus vitam hanc laborum & tentationum plenissimam esse, ut corda & amorem huic non applicemus, nec exilium præ patria eligamus, sed ad hanc usque suspiremus. S. Augustinus eandem adfert rationem & dicit, tentationes & tribulationes prodesse, ut exploratam huius vitæ miseriam habeamus. *Ut illa ubi erit beatitudo vera atque perpetua, & desideretur ardentius, & instantius inquiratur.* Et alio loco dicit: *Ne viator tendens ad patriam, stabulum amet pro domo sua & palatia illa regia obliuiscatur.* Dum nutrix infantem ab lactare vult, &

cum pani comedendo assuefacere; aloen vberibus imponit; sic & Deus amara hæc mundana reddit, ut homines ea deserant, & nihil hic videant suo desiderio dignum, sed omne desiderium & mentem in cælum dirigant. Hincque D. Gregorius: *Mala quæ nos hic premunt, ad Deum nos ire compellunt.*

CAPVT IIII.

De aliis bonis & utilitatibus ex
tentationibus oriun-
dis.

BEatus vir, qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vite. Dicit S. Bernardus in verba hæc: *Necesse est, ut veniant tentationes: quis enim coronabitur, nisi qui legitime certauerit? aut quomodo certabunt, si desit, qui impugnet.* Omnia bona & utilitates, quæ S. Scriptura & Sancti tradunt de laboribus & aduersitatibus, secum ferunt tentationes: & vnum eorum & præcipuum est, quod dicitur verbis prædictis, quod Deus eas immittat ut post maius præmium & coronam in gloria consequamur. *Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* Hæc regia cæli via est, videlicet tentationes, vexationes & aduersitates ferre. Et in Apocalypsi legitur, quo vnus seniorum monstrans S. Ioanni magnam Sanctorum gloriam dixerit illi: *Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, & dealbauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni.* Obiter querit S. Bernardus, quomodo dicatur, quod dealbauerint stolas suas in sanguine Agni? Sanguis enim non solet dealbare, sed rubredine inficere. Dealbatæ sunt (inquit) quia è latere simul cum sanguine exiit aqua, quæ dealbatæ sunt vel nisi dicamus (ait) dealbatas fuisse, quod Agni teneri & immaculati sanguis erat ut lac album & rubrum, secundum illud Sponsæ dictu

in Canticis: *Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus.*

Sic ut per sanguinem & tribulationes ingressus patent in regnum cœlorum. Lapidés hic secantur: scinduntur & poliuntur, ut aptentur in templo illius cœlestis Ierusalém, illic enim ictus & malleus non audiuntur: *Malleus & securus, & omne ferramentum non sunt audita in domo, cum adificaretur,* secundæ Regum sexto versiculo septimo. Et quo digniore & nobiliore loco lapides ibi locandi; tanto magis hic scinduntur & tunduntur. Utque lapis, qui in porta locatur, solet magis tundi & laborari, ut ingressus visu gravior & amœnior foret sic & Christus Seruator noster quia scit cœli portam, statuerunt quæ hæctenus clausa fuerat, multis pressuris & tunctionibus secari & scindi voluit. Utque nos peccatores erubesceremus velle intrare per portam tantis ictibus & tribulationibus præparatam, nisi prius etiam aliquas pateremur, quibus parati & politii essemus.

Lapides in fundamentis ponendi solent politii & multum tundi: sic & illi, qui in profundum inferni descenduri sunt, non tunduntur nec pulsantur: hi in hac vita lætentur, suis cupiditatibus obsequantur, faciant quicquid lubet, & ducant in bonis dies suos, & hæc merces eorum erit. Illi vero, quibus malorum Angelorum reparandæ & complendæ ruinæ, & possidendæ cœlestes illæ sedes, quam Angeli illi sua superbia perdidit, tentationibus & tribulationibus poliendi & aptandi sunt.

Dicit Sanctus Paulus: *Si autem filii & heredes, heredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, si tamen compatimur & cōglorificamur,* Romanorum octavo, versiculo decimo septimo. Et Angelus Tobie ait: *Quia acceptus eras Deo, necessesuit, ut tentatio probaret te,* Tobie duodecimo, versiculo decimo tertio, quo merces tua & præmium maius foret. Et de Abraham

dicit Sapiens quod Deus illum tentaerit, *Et in tentatione inuentus est fidelis, constans & fortis.* Statim se offert præmium, & cum iureiurando promittit, se semen eius ut stellas cœli & arenas maris multiplicaturum. Hæcque causa est, quod Deus tribulationes & tentationes immittat, ut maiore nos præmio & preciofiore corona donet. Idcircoque Sancti dicunt maiore nos Deum gratia profecti non posse, quam si nobis det tentationes, si simul vires ad eandem vincendas suggerat, maiusque id esse, quam si tentationes plane auferat hac enim ratione præmio & gloria, quæ illis meremur, fraudaremur.

Addit huic rationi Sanctus Bonauen-
tura, quod, quia Deus tam nos amat, ut
satis ei non sit, ut gloriam, & quidem
magnam consequamur, nisi illa cito poti-
amur & in purgatorio igne non detineamur.
Idcirco hic nos variis tribulationibus & tentationibus exercet, quæ sunt malleus & ignis, quibus rubigo & scoria animæ nostræ tollitur, purificatur, & purgatur ut apta sit cœlorum regna intrare & Deo frui. *Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimum.* Quod nō mediocre est beneficium & gratia. Præterquam quod tantum & tam grauem penam, quæ nobis illic toleranda erat, in paruum illam, quam hic patimur, commutet, quæ parua vel nulla est, si cum altera comparetur.

Insuper plena est Sacra Scriptura sententiarum, quæ docent huius vitæ prospera humanam mentem à Deo auertere, aduersa vero & tribulationes causa esse, cur homo se Deo coniungat. Quid Pharaonis pincernam tam facile Ioseph interpretis sui obliuisci fecit, quam prosperitas? *Et tamen succedentibus prosperis prepositus pincernarum oblitus est interpretis sui.* Genesios quadragésimo, versiculo vigésimo tertio. Quid in superbiam extulit Regem Oziam, nisi prosperitas: *Cum roboratus esset, eleuatum est cor eius in interitum suum, & negle-*

*Est diuina
beneuolentia
fructus.*

*Bonau. pro-
ces. 4. religio.
c. 1.*

Purgat.

Prou. 25. 4.

*Comungis
Deo.*

2. Par. 26. 16.

xit Dominum Deum suum. Quid superbi-
re fecit Nabuchodonosor, quid Salomo-
nem, quid David, ut populum dinumera-
ret? Filii etiam Israel, videntes se auxilio
& beneficio, quod a Deo acceperant, po-
tentes euassisse, peiores facti & plane
Deum obliui sunt: *Incrassatus est dilectus*

Deut. 32. 15.

*& recalcitrauit, incrassatus, impinguatus,
dilatatus, dereliquit Deum factorem suum,
& recessit a Deo Salutari suo. Contra vero
ait Propheta, quod tribulationibus ad
Deum reuersi fuerint: Imple facies eorum*

Psal. 82. 17.

Psal. 106. 13.

Daniel 4. 13.

*ignominia, & quarent nomen tuum Domi-
ni. Et clamauerunt ad Dominum, eum tri-
bularentur. Et cum occideret eos, quare-
bant eum, & reuertebantur, & diluculo ve-
niebant ad eum.* Nabuchodonosor factus
brutum (fuerit reuera, an sola imagina-
tione) Deum agnouit. Quanto utilior
fuit David persecutio Saul Absalon &
Semei, quam prosperitas & deambula-
tio in solario. Ideoque quasi bene per-
cussus & vulneratus post ait: *Lacari sumus*

Psal. 89. 35.

Psal. 118. 71.

*pro diebus, quibus nos humiliasti annis, qui-
bus vidimus mala. Et, Bonum mihi, quia
humiliasti me.* Quot hac ratione sanati
sunt, qui alioqui periissent. *Conuersus
sum in arumna mea, dum configitur spina.*

Psal. 31. 4.

Illuminat.

Dum tribulationis & tentationis spina
pungit, tunc quis ad se redit & se con-
uertit, & ad Deum reuertitur. Præter-
ea aiunt, quod verberastulum sapientio-
rem reddant; quod & Sanctus Spiritus
per prophetam Esaiam dicit: *Sola venera-
tio intellectum dabit auditui.* Et planius per
Sapientem: *Infirmitas grauis solitam facit
animam.* Et, *virga atque correptio tribuit
sapientiam.* Quis per prosperitatem sibi
liber & indomitus videtur, vtiuencus,
iniicit illi Deus tribulationis & tentatio-
nis iugum, ut se colligat. *Castigasti me, &
eruditus sum, quasi iuuenulus indomi-
tus.* Felle sanabat Angelus Tobiam, &
luro Christus Seruator noster cæco visum
reddidit.

Esai. 28. 29.

Eccles. 31. 2.

Iera. 31. 23.

Tob. 11. 35.

Ioan. 9. 6.

Hanc igitur ob causam Deus tenta-
tiones immitit, quæ sunt maximi labo-
ris & molestiæ, & spiritualibus homini-

bus multum fastidii aferunt. Aduersita-
tes enim corporales, ut opum, infirmita-
tum & similia sunt seruis Dei qui spi-
ritualia tractant, valde remota, & ut ex-
tius accidentia; hæc enim solum corpus
tangunt, ideoque ea parui faciunt. Dum
vero interior est aduersitas, & tangit ani-
mam, ut tentatio, quæ illos a Deo separa-
re conatur, & videtur illos huic pericu-
lo exponere, hoc tandem multum senti-
unt, & quod altum illos exclamare co-
git, ut Sancto Apostolo contigit, dum
hanc carnis contradictionem & pugnam
sentiebat, quæ spiritum ad se trahere mo-
liebatur: *In felix ego homo, qui me libera-
bit de corpore mortis huius?* Hei mihi mis-
ero, malum me ad se trahit, & bonum,
quod volo, in actum deducere non pos-
sum, quis me ex hoc carcere & seruitute
liberabit?

CAPVT V.

*Multum tentationes prodesse, ut
nos noscamus & humiliemus,
& ad Deum recurra-
mus.*

ALIVD secum bonum & utilitatem
tentationes adferunt, efficiunt enim
ut nos ipsos noscamus. Nescimus sapere,
quod possumus, sed tentatio aperit, quid
sumus: dicit sanctus quidam. Et hæc no-
stri ipsorum cognitio fundamentalis æ-
dificii spiritualis petra est, sine qua nihil
diuturnum ædificari potest, & qua anima
ut spuma crescit, ad Deum enim accede-
re nouit, in qua omnia potest. Tentatio-
nes ergo homini magnam suam miseriam
& ignorantiam aperiunt, quæ illi hæc-
tenus oculos ad vnum & alterum occluse-
rant, & sic de se viliter sentire nõ poterat.
non enim experrus erat. Dum vero quis
aduertit, quod paruus illum ventus deici-
at, & quasi nihilo frigidus reddatur,
quod

quod vnica tentatione se turbet, & incipiat se irritare, & consilium & maturam considerationem fugiat, & tenebris circumfundatur tunc incipit animum moderari & se humiliare, & humiliter de se sentire. ait S. Gregorius. Si nobis non essent tērationes, statim crederemus nos aliquid esse, & cogitaremus nos valde fortes esse, aduenientibus vero tentationibus aduertens homo se ruinam proximum & nihil fere a casu abesse tunc fragilitatem suam agnoscit, & se humiliat. Ideoq; de se ait Apostolus Paulus: *Et ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis mee, Angelus satana, qui me colaphizat.* Quod ad tertium vsque cœlū raptus essem, & multas & magnas reuelationes habuissem, ideoque in superbiam non extollerer, permisit me Dominus tētari, vt nossem, quid ex me essem, & possem, & sic me humiliarem.

Hinc aliud bonum & magna utilitas sequitur, quod vt quis suam agnoscit fragilitatem, nouit & necessitatem auxilii & fauoris diuini, quamque illi necesse sit ad eum oratione accurere, & ei vt remedio suo semper adherere, secundū illud Prophetæ: *Aha si anima mea post te.* Et, *Mihi autem Deo adherere bonum est.* Sicut enim dum mater vult infantem suum ad se venire, id agit vt alii ipsi timorem incuriant vt necessitate coactus ad suum gremium accurat. Eodem & modo consentit Deus vt diabolus non terreat, & tentationibus horrore afficiat, vt ad ipsius gremium & patrocinium cōfugiamus. Dicit Gerson: *Vt pronocet sicut aquila pullos ad volandum, vt mater filium ad horam relinquit, quo infantius ille clamat, accuratius qui erat, arctius stringat. Et illa vicissim blandiatur suauis.* Dicit Sanctus Bernardus, quod Deus subinde animam deserat, vt tanto maiori cum desiderio & feruore eius opem flagitet, & fortius teneat & stringat vt egit cum discipulis euntibus in Emaus, fingens se longius ire velle, vt illum detinerent & molesti essent. *Mane nobiscum Domine, quoniam aduersperascit, & inclinata est iam dies.* Hanc & ob causam plus facit

auxilium & protectionem Dei, dum aduertit quā illis egeat. Dicit Sanctus Gregorius vtile nobis esse vt subinde manum suam Deus subtrahat, ne si semper ea gaudentes custodia, eandem non tantū faciamus, nec tam necessariam ducamus. Dū vero paulisper Deus nos & deserit, & iam casum minitari videmur aduertimus illum statim nobis manum porrigere & retinere: *Nisi quia Dominus adiuuit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea: tunc plurius eius auxilium facimus, & gratiores sumus, & plenius bonitatem & misericordiam eius expendimus. In quacunque die inuocauero te, ecce cognoui, quoniam Deus meus es tu.* Ad Deū quis in tentatione clamat, & auxilium aduertit, & suæ Maiestatis fidelitatem experitur, eo quod necessitatis tempore adsit, & eum patrem agnoscit, & in maiorem eius amorem rapitur. Et in laudes eius erumpit, vt filii israel, dum Ægyptii eos persequebantur, videntes se iam mare rubrum transisse Ægyptios vero in mari submersos.

Hinc & aliud resultat bonum, quod quis sibi nihil boni, sed totū Deo adscribat & in illum gloriam omnem transfundat. Quod aliud tentationum bonum & magnum commodum est, & certum contra easdem remedium, ad maiora a Deo beneficia & gratias consequendas.

CAPVT VI.

Tentatione iustos magis probari & purificari, & virtutem altiores radices agere.

DICUNT & Sancti, Deum velle, vt tentemur, vt cuiusque virtus probetur. Sicut ventis & tempestatibus aduertere est, si arbor aliqua altas egerit radices, vt que fortitudo & militis boni strenuitas non pacis sed belli tempore apparet in pugnis & velitationibus: sic & serui Dei virtus & fortitudo non se prōdit, dum deuotio & quies est, sed quando tribu-

tribulationes & tentationes. Sanctus Ambrosius in verba illa: *Paratus sum & non sum turbatus, ut custodiam mandata tua*. Dicit, ut optimus censetur nauclerus ille & maiore laude dignus, qui se, & nouit nauem dirigere, dum venti, & tempestates insurgunt, dumque nauis videtur ad fundum maris descendere, vel ad cœlum vsque vndis leuari, quam ille qui tranquillitatis tempore illam regit; sic & maiorem meretur laudem, qui se regere nouit tentationum tempore, ut nec se prosperis extollat & superbiat, nec aduersis & tribulationibus desperet vel animum despondeat, sed cum Propheta dicere queat: *Paratus sum & non sum turbatus*.

Nauclerum tempestas probat, tentatio virum.

Iudic. 3. 14.

Hunc enim in finem Deus tentationes immittit; ut cum filiis Israel, dum reliquit inter eos inimicos illos & repugnantes populos. *Ut in ipsis experiretur Israel, utrum audirent mandata Domini, quae praecepit patribus eorum per manum Moysi, annon, & probaret eorum constantiam & perseverantiam in suo amore & seruitio*. Et Sanctus Apostolus Paulus inquit. *Oportet & haerese esse, ut & qui probati sunt, manifestentur in vobis*. 1. Corinth. c. 11. vers. 19. *Quoniam Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se*, Sap. c. 3. vers. 5. Ictus sunt tentationes, quibus Deus puritatem metalli explorat, & lapis Lydius, quo amicos suos experitur, ex iis enim statim apparet, quid in illis sit.

Probato amico gaudet Deus.

Hieronymus Gal. 3.

Sicut enim homines gaudent se amicos probatos habere, sic & Deus, ideoque eos probat. *Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis*. Eccl. ca. 27. vers. 6. Et Sapiens: *Et sicut igne probatur argentum, & aurum camino, ita corda probat Dominus*. Dicit Sanctus Hieronymus, dum massa in igne ardet, non videre est, num sit aurum, vel argentum, vel aliud metallum, omnia enim tunc eiusdem sunt coloris, omnia ignis videntur: sic & consolationis tempore dum feruor

viget & deuotio, non dignoscitur quis aliquid sit; torum ignis esse videtur. Sed si massam ab igne remoueris, & calorem exuat, videbis quid sit. Transeat feruor ille & consolatio, ingruat tribulatio & tentatio, & tunc clare videre erit, quis quisque sit. Si quis pacis tempore virtutem se detur, nescitur an sit illa virtus, vel naturalis quaedam propensio, vel singularis delectatio, quam hoc in exercitio habet, vel quod aliud non habeat, quo oblectetur. Ille vero, qui tentatione impugnatu perseverat, ille docet se hoc ex virtute & amore, quem erga Deum habet, facere.

Conducit praeterea tentatio, ut ea quis perfectius purgetur. *igne nos examinasti, sicut examinatur argentum*. Ut enim sumi faber argentum & aurum igne purificat & omnem scoriam eximit, eodem modo & Deus vult electos suos tentatione purificari, ut tanto eius diuinae Maiestati acceptiores sint: *Vram eos ut vritur argentum & probabo eos sicut probatur aurum*: dicit Deus per Zachariam: & per Elaiam: *Et excoquoam ad purum scoriam tuam, & auferam omne stannum tuum*. Hoc facit tentatio in iustis, nam consumit & destruit vitiorum rubiginem, & mundanorum, & ipsius amorem, & reddit eos puriores. Verum quidem esse ait S. Augustinus, quod non omnes hunc fructum ex tentatione referant, sed solum boni aliqua sunt qui igni admota statim emoliuntur, aliaque igne indurantur, ut lutum, sic & boni tentationis igne & tribulatione teneri & molles sunt, & se cognoscunt & humiliantur; impii vero duriores & pertinaciores redduntur. Idque manifestum in duobus cum Christo crucifixis latronibus, quorum alter se conuertit, alter blasphemauit: Ideoque ait S. August. *Tentatio ignis est, in quo aurum titilat, palea consumitur, iustus perficitur, peccator misere perit*. *Tempestas est, ex qua hic mergit, ille suffocatur*. Filii Israel viam per aquas repperunt, ex eademque illis pro muro à dextris & sinistris fuerunt. *Aegyptii eisdem submersi & suffocati fuerunt*.

S. Cy.

S. Cyprianus hanc adfert rationem, vt
 animum in tribulationibus & persecutio-
 nibus addat, & doceat non esse timendum:
 quod S. Scriptura nos doceat, potius his
 seruos Dei crescere & multiplicari. Vt de
 filijs Israel dicitur, qui quo plus ab Ægy-
 ptijs vexabantur & opprimbantur, tanto
 plus crescebant & multiplicabantur. Et
 de arca Noe dicitur: *Et multiplicatae sunt*
aque, & eleuauerunt arcam in sublimem, &
super Armeniae montes: eodem modo &
tribulationum & tentationum aquae ele-
uant, & multum perficiunt animam. Siq;
in tentatione non purior euadas, est, quod
non aurum sed palea sis, & ideo niger &
turpis sis. Dicit Gerson, quod mare tem-
pestatibus immunditias eiecit, quas col-
legerat, & sic purum & mundum: sic & spiri-
tuale animae nostrae mare tribulationibus
& tentationibus mundum fit, & ab immun-
ditijs & imperfectionibus, quas diuturna
pax & tranquillitas collegerat, purgatur,
& hunc in finem inmittit illas Deus.

Præterea, vt bonus vinitor vitem pu-
 tat, vt maiorem fructum ferat: eodem
 modo (vt aiunt Sancti) Dominus & Deus
 noster, qui se in Euangelio vinitori assi-
 milat, vites suas putat, qui sunt electi
 eius, vt vberiore fructum producant:
Omnem palmitem, qui fert fructum, pur-
gavit eum, vt fructum plus adferat. Insu-
per, hoc quoque ipso supradicta confirman-
tur, facit tentatio, vt virtus contraria al-
tiore in anima agat radices. Dicit Ab-
bas sanctus Nilus: Plantas enutriunt ven-
ti, & tentatio confirmat anime fortitudi-
nem. Vt ventus, gelu, & tempestates faci-
unt, quod contrariae virtutes altiores in
anima radices agant. Ideoque sic San-
cti exponunt hoc sancti Pauli dictum:
Virtus in infirmitate perficitur, id est, stabili-
bitur, fundatur, stabilis declaratur. Dum
aliquam veram rhesin, quam tu defendis,
alio impugnat, quoque ille plures
rationes & argumenta ad illam impu-
gnandam adfert, tanto tu plures ad eam
defendendam adducas, & ideo quod re-
Rodriguez exercit. pars 2.

spondeas & soluas argumenta contra-
 ria, magis magisque confirmaris. Sic
 & Dei seruus, quanto plures Diabolus
 ad virtutem oppugnandam tentationes
 adfert, plures rationes quaerit, & media,
 vt se conseruet, & tentationi resistat,
 tuncque nouum propositum facit, & il-
 lius virtutis actibus se exercet, quibus il-
 la confirmatur, stabilitur & crescit. Hinc-
 que bene dicunt, tentationem idem in
 anima facere, quod ictus in incude, qui
 illam duriores, solidiores & fortiores
 reddunt.

Insuper dicit sanctus Bonauentura, *Bonau. pro-*
 qui via ordinaria vadit, solet Deus Do- *cest. 4. relig.*
 minus noster non consueto modo con- *c. 19.*
 solari & compensare eos, qui aliquo vitio
 valde fuerunt tentati, & se in tentatione
 fideles monstrarunt, dans illis abundan-
 ter & excellenter virtutem contrariam.
 Vt refert sanctus Gregorius de sancto Be- *Gregorius.*
 nedicto, qui quod viriliter cuidam car-
 nis tentationi resisterat, & se in rubos
 & spinas deiecerat, tantam illi Deus ca-
 stitatem largitus est, vt postea nullas am-
 plius senserint inhonestas tentationes.
 Idem & de sancto Thoma Aquinate le- *S. Thomas.*
 gitur, dum ignis titionem mulierem, quæ
 eum ad concubitum sollicitabat, fuga-
 ret. Ideo Deus duos illi misit Angelos,
 qui ei lumbos cinxerunt & strinxerunt,
 in signum, quod illi perpetuam concede-
 ret castitatem.

Eodem modo, dicit sanctus Bonauen-
 tura, soleat Deum illis, qui fide & blas-
 phemia tentantur, magnam claritatem
 & illuminationem dare, & ardentem Dei
 amorem. Idem iudicium est de cæteris
 tentationibus, ad quod docendum alle-
 gat illud Esaia: *Et erunt capientes eos, qui* *Esa. 14. 2.*
se ceperant, & subiciant exatores suos.
 Quod sane multum facit ad se in tenta-
 tionibus consolandum. Consolare ergo, *Ergo confor-*
 Frater, & magno fortique animo esto ad *tare.*
 bellandum, hac enim ratione Deus in te
 firmare vult virtutem contrariam, & an-
 geli, am castitatem dare. Inuadebat Sam- *Iudis. 14. 6.*
 lonem leo, quem ille arripuens occidit, & *& 1.*
 & post in ore eius inuenit mel: eadem ra-
 tione

Tentationes hominem reddere diligentem & feruidum.

tionem quamuis initio leo videtur; ne illam timeat, sed inuade, & supera, & postea in eadem valde magnam inuenies dulcedinem.

Hinc intelligere erit, si quis contra se à tentatione abripi sinit, & ei consentit, vitium se extensurum proprijs suis actibus, simulque ipsam tentationem, & validior postea erit, vitium enim maiores agit radices, & maius dominium obtinet.

August. l. 8. c. 5.

Thren. 1. 3.

Eccles. 3. 29.

Quod & sanctus Augustinus aduertit: *Peccatum peccauit Ierusalem, propterea instabilis facta est*, dicit Propheta Ieremias. Quod & Sapiens ait: *Es peccator adijciet ad peccatum*. Quod grauissimum est consilium his, qui à tentationibus impugnantur: Dæmon enim solet aliquos decipere, & cæcos reddere, illis persuadens tentationem cessaturam, si illi acquiescant & morem gerant. Qui magnus profecto error est, si enim illi satisfacis, plus cresces & firmabitur vitium, passio & appetitus, & maiores post vires sumet, & magis tibi dominabitur, & te facilius, quam ante, superabit.

Rectissime dicitur, eandem hydrophis similem esse, quo enim plus bibit hydropticus, tanto plus sitit, & quo auarus habet plus, maior fit & cupiditas. *Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit*. Idem & hic vsu venit. Esto ergo certus, quod, dum te à tentatione abripi sinis, & illi acquiescis, tantum illa crescit, quantum tibi de viribus & fortitudine decedit, ei que fit magis subiectus, & post tanto facilius laboris. Dum vero illi resistis, & tibi ipsi vim infers, nec illi morem geris, crescit tanto plus in te virtus & fortitudo. Ideoque medium ad victoriam de tentationibus & malis inclinationibus obtinendam, & ad tranquille viuendum, est illis non obtemperare, & curare, ne vnquam nos deiciant, hac enim ratione paulatim diuino auxilio perit tentationis & passionis vehementia, donec nullam nobis moueat molestiam ac vexationem.

Quod nobis animum addere debet, vt strenue tentationibus resistamus.

ALIVD & magnum bonum & commodum secum ferunt tentationes, quod hominem diligentem & sollicitum reddunt, & ei animum & spiritum addunt, quasi cui semper pugnandum est. Diuturna enim pace homines lentos & negligentes facit: bellum vero & armorum exercitium homines fortes, robustos & strenuos reddit. Ideoque Cato in Senatu Romano aiebat: *Carthaginem non delendam, ne Romani otio & torpore languescant*. Iterum vè (dixit) *Roma, si Carthago non steterit*. Idem responderunt & Lacedæmonij, dum eorum Rex ciuitatem quandam delere volebat, que multum illis molestia & negotij facebat. Sentiebant enim Senatores, nullo modo admittendum, vt eos, qua vires & virtus iuuentutis Lacænae acuebatur, augebatur, frangeretur. Cotem ad auendos animos nominant ciuitatem illam, que sæpius illos ad arma excitabat. Sic enim iuuentus se in armis exercebat, & valida pectora & robur cuiusque se prodebat, & magno sibi ducebant fore damno, si bella & expeditiones non haberent. Si ergo homines non habeant tentationes, fiunt torpidi & negligentes; sin habeant diligentes & feruidi.

Aliquis otiosus est, & manus in sinu gerit, nullusque illud disciplinam & cili-
cium sumere cogit: in oratione vagatur: in obedientia tardus est, quærit oblectationes: & ecce vehemens aliqua illum inuadit tentatio, in qua diuina opes get, ergo arma capeffit & animum, roburque & feruorem mortificationis & orationis stabello fuscitat. Ideoque vulgo dicitur: *si vis scire orare, mare ascende*. Necessitas & periculum docent orare, & ad Deum vere accurrere. Hinc ait S. Chrysostomus, Deum ob manus nostrum bonum & commodum permittere tenta-

tentationes: Cum enim nos ad torporem declinantes uiderit. Et ab eiu familiaritate resiliens, & spiritalium nullam rationem facientes, paululum nos derelinquit, ut ita castigati ad ipsum studiosius redeamus. Et alibi ait: Quando malignus ille perterret nos atque probat, tunc frangi efficiamur, tunc nosmetipsos agnoscimus, tunc ad Deum omni studio recurrimus.

Sicut tentationes non solum non sint impedimento, ne in virtutis via progrediamur, sed potius medium & auxilium ad idem sunt. Ideoque sanctus Paulus tentationem non gladium aut lanceam, sed stimulum nominauit: *Datus est mihi stimulus carnis.* Ut enim stimulus non occidit, nec nocet, sed excitat & mouet, & uelocius incedere facit: eodem modo & tentatio nihil nobis damni, sed per multum commodi adfert, excitat enim, ut melius ambulemus.

Idque commodum omnibus, etiam multum in uirtute prouectis, infernare solet. Ut enim equus, quantumuis bonus & fortis, calcatribus indiget, & melius currit, dum eadem sentit: sic & serui Dei melius & uelocius currunt in Dei seruitio, quando hos tentationum stimulos sentiunt, & tanto sunt humiliores & modestiores.

Dicit sanctus Gregorius, Diaboli intentionem & uoluntatem in tentationibus malam esse; Dei uero bonam. Ut enim hirudinis, dum fugit sanguinem ægroti, intentio est e se exsaturare, & omnem ebibere, si posset; sed medicus illa intendit noxium sanguinem extrahere, & ægrum sanare. Utque dum æger igne uritur, ignis intentio est urere, sed Chirurghi curare. Vellet ignis & sanas partes urere, Chirurgus solum infirmas, & ultra progredi non sinit. Eodem modo & Diabolus tentatione uirtutem, eius meritum & gloriam nostram perdere nititur: Dominus uero & Deus contrarium intendit & operatur eodem hoc medio. Ideoque lapides, quos in nos iacit Diabolus ad nos lædendos & perdendos, ipse sumit, ut ex ijs nobis in-

gnem & pretiosam coronam contexit & conficiat. Ut de sancto Stephano legitur, *Act. 7.35.* qui ab inimicis circumdatus, & lapidibus, quos in eum iaciebant, obrutus, uidet calos apertos, & ibi Iesum Christum, quasi lapides colligentem, & ex illis coronam gloriæ fabricantem.

Aliud magnæ consolationis his addit Gerson, & dicit, communem esse Sanctorum & Doctorum sententiam, quod quamuis quis tentationibus exagitatus, aliquos errores committit, ut sibi uideatur aliqua negligentia usum, & aliquod ueniale peccatum addidisse; tamen ex altera parte patientia, quam in hac tribulatione habet, & conformitas cum uoluntate diuina, & repugnantia, quam ostendit contra tentationem pugnando, & media, & diligentiam, quam adhibet ad uictoriam parandam, non solum tollunt omnes hos defectus & negligentias, sed præterea maioris gratiæ & gloriæ meritum ipsi conciliant: secundum quod dicit Apostolus sanctus Paulus I. ad Corinthios cap. 10. uers. 13. *Faciet etiam cum tentatione prouentum.* Ex tentatione Deus bonum elicit, & facit nobis eadem quid accedere & crescere.

Ut nutritrix uel mater infantem ire doceat, eum parum à se remouet, & statim illum uocat: tremit ille, & ire non audeat: illa relinquit solum, etiam si subinde cadat, hoc minus dampnum iudicans, quam quod ire nequeat; eodem modo & Deus nobiscum agit: *Et ego quasi nutritrix Ephraim.* Deus nihili hos lapsus & defectus, quos tibi uideris committere, facit, si cum utilitatibus, quæ ex tentationibus resultant, comparantur.

Narrat Blosius de sancta uirgine Gertrude, quod se ualde arguens, ob paruam quendam defectum, quem habebat, desideratit & petierit à Deo, ut illam plane tolleret. Respondet multa cum suauitate & benignitate Deus: Cur vis me magno honore & te magno premio spoliari? Quotiescunque enim defectum hunc uel similem agnoscis,

Gerson tr. de pusillanimitate.

Ose. 31. 4.

Blos. c. 4. m. m. spiritu.

Exemplo præbatur S. Gertrudis.

& proponis illum postea vitare, magnum lucratis premium, & quoties quis laborat mei amore defectus suos superare, tam me honorat, quam quis miles suum Regem, dum pro illo viriliter contra hostes pugnat, & illos vincere conatur.

CAPVT VIII.

Sanctos & Dei seruos non solum tentationibus tristabantur, sed potius ob commodum, quod inde sentiebant, gaudebant.

Tentatio copiosa nobis gaudij materia est.

Iacob. 1. 2.

Rom. 5. 3.

Gregor. li. 8. mor. c. 10. Job. 7. 4.

OB magna hæc bona & commoda ex tentationibus oriunda, sancti & serui Dei non solum non tristabantur, & potius ob eas gaudebant, secundum illud sancti Apostoli Iacobi: *Omne gaudium existimate fratres mei, cum in varias tentationes incideritis.* Et sanctus Apostolus Paulus ad Romanos scribens, ait: *Non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus, scientes, quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem.*

Eodem modo exponit & sanctus Gregorius illud Iobi: *Si dormiero, dicam, quando consurgam? Et rursus expectabo vesperam.* Per vesperam, quam expectabat, intelligit sanctus Gregorius tentationem, & notat illam à Sancto, vt bonum & vtile quid, expetitam. *Expectamus enim prospera, & formidamus aduersa.* Quia vero S. Iobus ducebat tentationem bonum quid & vtile esse, hinc se illam dicit expectare.

Doroth. doct. 13.

Ad hoc propositum allegat sanctus Dorothæus exemplum illud, quod in Prato spirituali legitur de quodam sanctorum seniorum Patrum discipulo, qui à fornicationis spiritu impugnabatur, ipseque diuina gratia aditus viriliter resistebat malis & turpibus cogitationibus, & vt se mortificaret, ieiunabat, diu orabat, & opere manuum suarum corpus affligebat. Videns sanctus eius magister

eum in hac tribulatione, dixit: Si petis, fili mi, rogabo Deum, vt hac te pugna liberet. Respondit discipulus: Quamuis verum sit, Pater, me in magnis esse angustijs; tamen sentio, quod huius tentationis causa plus proficio, nam sæpius ad Deum confugio oratione, mortificatione & pœnitentia. Ideoque hoc vnum te volo rogatum, Deum ores, vt mihi patientiam & fortitudinem largiatur, ad hanc tribulationem tolerandam & vincendam pure & sine reprehensione aliqua. Valde sanctus senex hac responsione gauisus est, & dixit: Nunc tandem aduerto, te in perfectionis via progredi. Nam dum quis ab aliquo vitio impugnatur, & ille strenue resistere conatur; humilis, sollicitus & anxius est, & his afflictionibus & tribulationibus paulatim anima purgatur & mundatur, donec ad magnam puritatem & perfectionem perueniat. Et de alio sancto monacho refert Dorothæus, quod ob certam quandam illi à Deo ademptam tentationem tristatus fuerit, & amare flexus Deo dixerit: Domine eram ego dignus tui amore aliquanto tempore affligi & vexari?

Sanctus Ioannes Climachus refert de sancto Ephrem, quod videns se in altissima pace & tranquillitate positum, quam ipse cœlum terrenum & impassibilitatem nominabat, Deum rogauerit, vt veteres pugnas tentationem redderet & renouaret, ne occasionem & materiam merendi & coronam conficiendi perderet.

Et de alio sancto monacho narrat Paladius, quod quodam tempore Abbatem Pastorem adierit, & illi dixerit: iam Deus pugnas abstulit, & pacem mihi dedit, quod tale quid eum rogauerim. Respondit Pastor: Redi ad Deum, & roga, vt pugnas tuas renouet, negligens euadas: Deum adijt, & dicebat, quod eum Pastor monnerat. Dicebat Deus, bene suasisse Pastorem, & suas illi tentationes reddidit. In huius robur & confirmationem, scimus sanctum Apostolum Paulum, dum peteret à tentatione liberari, non fuisse exauditum, sed à Deo

Deo fuisse responsum : Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.

CAPVT IX.

In tentationibus hominem erudiri,
non solum sibi, sed &
aliis.

ALIVD eximium & magni ponderis accommodum tentationes adferunt, ijs necessarium, qui proximis studere nituntur. Estque, quod in illis anima non solum sibi sed & alijs docetur; in se enim experitur, quod post illi notandum in his, quos tractare & dirigere debet. Qui in spirituali militia se exercet, & attente considerat introitum & exitum Diaboli, nã ille perfectus vitæ spiritualis magister euadit, ad animas regendas: nam vultus & experientia magister optimus: ideoque dici solet, neminem esse meliorem chirurgum, quam qui multa vulnera accepit. Qui mundum lustrando obcurrunt, sunt practici prouidi & experti.

Qui nauigant mare, enarrant pericula eius: idem & in tentationibus euenit; ideoque dicebat Sapiens: *Vir in multis experientia cogitabit multa, qui non est expertus, pauca recognoscat.* Qui practicus & exercitatus est in hac spirituali militia, bonus erit pastor. Hæc ergo causa est, quod Deus velit nos tentationes habere, vt in hoc spirituali magisterio docti & habiles euadamus, vt post animas ducere & dirigere queamus.

Ad planiorem huius expositionem, vult Deus nos tentari, vt videntes proximum tentatum & afflictum, ei condolere queamus. Vt enim in corporalibus muleum prodest quem ægitudine & malam dispositionem habuisse, vt post alijs eisdem morbis afflictis compati possit, & eis cum charitate auxilio esse; idem & in spiritualibus locum habet.

De quodam monacho refert Cassianus, iuvene & religioso, qui valde ab inhonestis tentationibus exagitabatur, &

alium senioremonachum adiit, & aperte ei omnes has tentationes & malos motus, quos tolerabat, exposuit, credens se eius oratione & consilio aliquod solamen & remedium inuenturum. Sed contrarium plane ei contigit, nam hic solum annis, sed non prudentia & discretione senex erat, & iuuenis tentationibus intellectis, cœpit mirari & obstupescere, & illum arguere austeris & asperis verbis, illum infelicem & miserum nominans, & monachi nomine indignum dicens, quod tales tentationes admitteret, & tandem illum suis rigidis reprehensionibus adeo turbatur, vt monachus procuratione maiori afflictus vulnere abiret, & tantam in tristitiam, & desperationem incideret, vt iam non de tentationis suæ remedio, sed de consensu cogitaret, & viam ciuitatem versus ingrederetur, hac cum resolutione & intentione. Forte fortuna in via obuium habuit Abbatem Apollinem, sanctissimum & expertissimum virum: hic ex vultu aduertit, eum graui aliqua tentatione laborare, & cœpit magna benignitate expiscari, quid sentiret? quæque turbationis & tristitiæ esset causa, quam vultu & exterius probebat. Iuuenis adeo à cogitationibus suis victus, & profunda imaginatione tam erat absorptus, vt verbum ei non redderet. Senior tantam esse tristitiam & turbationem videns, vt eum loqui non permitteret, & quod causam celare conaretur, multa suauitate & amore ei importunior fit, vt eloqueretur. Victus tandem eius importunitate monachus, candide ait: Cum non possit tam religiose carnis motus & tentationes coercere, vt senex ille exigebat, se decreuisse monasterium relinquere, & ad sæculum redire, & vxorem ducere. Tunc sanctus senex Apollo cœpit illum consolari & animum addere, dicens, & se quotidie huiusmodi tentationibus vexari: ideoque illi iniunctum videri debere, nec diffidendum esse: talia enim non tam labore nostro, quam Dei gratia & misericordia vinci & superari. Tandem ab illo petiit, vt vel vnum diem expectet,

& ad cellam redeat, & ibi à Deo lucem & in necessitate sua remedium efflagitet. Quodque tam breue esset spatium, quod senex petebat, facile annuit. Quo impetrato, vadit Apollo ad senioris cellam, qui illum tam aspere reprehenderat. Cui vicinior factus se orationi dat, & flexis genibus, erectisque manibus, & oculis lachrymis oppletis, cœpit sic Deum rogare: Domine, qui cuiusque vires & fragilitatem nosti, & benignus es animarum medicus, transfer iuuenis huius tentationem in senem hunc, vt in senectute sciat eon dolendum esse iuniorum infirmitatibus & tribulationibus. Vix oratione finita, videt paruam quendam Æthiopem valde deformem sagittam versus senis cellam emittere, qua percussus senex, statim cella exijt, & quasi insanus nihil aliud faciebat, quam cellam exire & intrare, & tandem nullam quietem inueniens, eadem via versus ciuitatem, quam iuuenis ingressus erat, inijt. Abbas Apollo, qui hoc adspiciebat, & ex visis tentationem norat, illum accedit, & querit, quo vadat, & quid causæ vel tentationis haberet, quæ eam grauitatis & maturitatis, quam ætas illa requirebat, oblitam, tam celeriter, & tam inquiete ire cogeret. Ille confusus, & mala conscientia erubescens, facile intelligebat illi suam tentationem notam, & non poterat illi respondere. Tunc manum eius apprehendens sanctus Abbas, cœpit illum monere, & dicere: Reuertere in cellam, & certior esto, hætenus te Diabolum non nouisse, vel parui te fecisse, quod tecum non pugnaret, vt suevit cum illis, quibus inuidet. Et hinc paruam tuam agnosces virtutem, quod post tot annos, quot monachus fuisti, non vni potuisti tentationi resistere, nec vnum quidem diem tolerare & expectare, sed statim te vincendum dedisti, & paratus opere eandem implere. Scito ergo ideo permisisse Deum hanc tibi tentationem venire, vt & in senectute scires aliarum infirmitatibus compati, & ex ipsa discas tales cum consolatione esse dimittendos, & non cum

desperatione, vt iuuenem illum, qui ad te venit, quem Caodæmon proculdubio hisce tentationibus appetebat, & tibi molestus non erat, quod eius magis inuideret virtuti & profectui, quam tuo, & videbatur illi tanta & tam constans virtus vehementi & forti tentatione impugnanda esse. Disce igitur posthac a te ipso alijs condolendum esse, & manum cadentibus porrigendam. & lapsos blandis & amicis verbis erigendos, & non in ruinam impellendos asperis & aucteris verbis: secundum illud Esaiæ: *Domine dedit mihi linguam eruditam, vt sciam sententare eum, qui lassus est verbo.* Et idem disce Seruatoris nostri exemplo, de quo idem ait Esaias, & allegat sanctus Evangelista Matthæus: *Calamum conquisitum non conteret, & linum fumigans non extinguet.* Concluit post sermonem senex, dicens: Et quandoquidem nullus potest carnis motus & ardores extinguere & reprimere, nisi gratia & auxilio diuino, rogemus Deum, vt te ab hac tentatione liberet, ipse enim est, qui verberat & sanat, qui humiliat & exaltat, qui mortificat & viuificat. Deditque se sanctus orationi, & vt eius rogatu senem inuiderat tentatio, ita & eam abstulit Dominus. Atque hac ratione & iuueni & seni prudenter fuit consultum.

CAPVT X.

Agitur de remedijs contra tentationes, & primum de animis, vitijs & gaudio in illis concipiendo.

DE cetero, fratres, confortamini in Domino, & in potentia virtutis eius induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias Diaboli: ait sanctus Apostolus Paulus. Sanctus Antonius vir in conflictibus hisce & spiritualibus agonibus apprime exercitatus dicere solitus fuit, nullum ad inimicum nostrum debellandum efficacius reperiri remedium, quam

quam animum, robur & hilaritatem ostendere; hoc ipso enim ille tristatur, animum despondit, & nos perendi spem amittit. Sanctus Pater noster Ignatius libro spiritualium exercitiorum, adfert valde bonam regulam & doctrinam huic materiæ accommodam. Dicit Diabolum in tentationibus nobiscum agere, ut mulierem litigantem cum viro aliquo, si enim videat virum sibi resistere, & animum ostendere, statim illa animo cadit & abijt; sed si virum parui aduertit esse animi & timidum, statim illa cristas attollit, audacior fit, & ut tigris sæuit. Eodem & modo, dum nos tentat Diabolus, si videat sibi à nobis resisti viriliter, statim animum despondit, & se victum credit; si pusillanimitatem in nobis aduertit & timorem, sumit maiorem animum & robur, & ut tigris & leo in nos sæuit. Ideoque ait sanctus Apostolus Iacobus: *Resistite Diabolo, & fugiet à vobis.* Idem à sancto Gregorio confirmatur illo sancti Iob, ubi secundum septuaginta Interpretes vocatur Diabolus. *Mirmicoleon*, id est, *leo & formica*. Est leo formicarum, si enim illi leonis fortitudinem obijcias, tibi formica erit. Ideo suadent Sancti, ne in tentationibus tristemur: hoc enim modo pavorem & pusillanimitatem nobis accersimus; sed ut cum animo & gaudio pugnetur, ut refert sacer textus de Iuda Machabæo, fratribus eius & socijs: *Et praliabatur pralium Israelcum lætitia, & ideo vincebant.*

Alia his accedit ratio, quod, quandoquidem Diaboli tam nobis & saluti nostræ invident, nostra lætitia illis magno est dolori & tristitiæ; contra tristitia & abjectus noster animus gaudium illis affert. Et licet aliud non subesset, totis viribus nobis laborandum, ne vel minimum abiectionis animi & tristitiæ signum exhibeamus, ne ipsi gaudium & delectationem pareremus, sed magnum potius animi & lætitiæ prodamus, quo sic ad furorē adigantur. Referunt Ecclesiasticæ historiæ, nihil Tyrannos maiore furore affecisse, quam quod viderent sanctos Martyres

tantum animum & robur in tormentis ostendere, sic ut eo ipso, quo Tyranni Martyres excruciare putabant, ipsi cruciarentur. Eodem modo & nobis cum Diabolo in tentatione faciendum, quo sic ad furorē agantur & confundantur. Quoniam vero hoc tanti momenti medium est ad tentationes superandas, & victoriam obtinendam, & triumphum ex hoste nostro agendum; dicemus sequentibus capitibus aliqua, quæ ad hunc animum & robur parandum nobis valde conferent.

CAPVT XI.

Quam parum in nos possit Diabolus.

NON parum ad hunc animum & robur in tentationibus habendum nobis proderit, si inimicorū nostrorum debilitatem, & quam parum in nos possit Diabolus, expendamus: quandoquidem nec in vnam quidem peccatum nos pertrahere potest, nisi velimus. Hinc recte S. Bernardus. *Videte, fratres, quam debilis est hostis noster, qui non vincit nisi violentem. Qui ad bellum contra hostes pergens si certus esset se victurum, si vellet, & in manu sitam esse victoriam, quam is lætaretur? Valde sane. Nam certus iam de victoria esset: hoc de ipso enim constat, illum vincere, & non vinci velle. Hac ratione nobis ad bellum contra Diabolum ire licet, nam certo nobis constat ab illo nos vinci non posse, nisi vinci velimus. Hoc recte aduertit sanctus Hieronymus super cap. 4. Matth. in verba illa, quæ Diabolus Christo Seruatori nostro dixit, dum in pinnaculum templi translatus tentabat, & illi persuadere nitēbatur, ut se deorsum mitteret, dicens: *Mitte te deorsum.* Vbi sanctus Hieronymus: *Vox Diaboli est, qui semper omnes cadere deorsum desiderat.* Potest quidem suadere Diabolus, ut te deorsum mittas, sed ipse mittere nequit, si nolis. Mitte te deorsum, sicut Diabolus te tentans: mitte te in infernam. Sed tu illi dicito: Mitte tu te, qui iam viam nosti, nam me ego mittere nolo. Si ergo*

Non vincit nisi violentem Demon.

Bernardus.

Elegans nota S. Hieronymus.

Matth. 4. 6.

ergo te mittere nō vis, ipse te mittere nequit: si tu ad infernum ire non vis, ille te eo ducere non potest. Quidam tentatione quadam valde vexabatur, & quasi eadem consumptus & deiectus, quod Diabolus interius ei diceret: Suspende te. Aperit ille tentationem cuidam Religioso, qui dicit: Frater, non est necesse hoc fieri, si velis, ergo illi dic: Nolo: & post octo dies fac me certiorē, quā succedat negotium. Et hac ratione tentatio illa euannit, & ablata est, & gratias Confessario egit, qui tale illi consilium dederat. Hocq; illud ipsum medium est, quod ponimus.

Aug. serm.
167. de tempore.

Cum his optime quadrat id, quod ait sanctus Augustinus, quod ante Christi in mundum aduentum Diabolus solutus erat: Sed Christus in mundū veniens Diabolum ligauit, qui in mundo sibi vires collegerat, teste sancto Euangelio, idque est, quod sanctus Iohannes in Apocalypsi ait: *Et vidi Angelum descendentem de caelo, habentem clauem abyssi, & catenam magnam in manu sua. Et apprehendit Draconem, serpentem antiquum, qui est Diabolus & Satanas, & ligauit eum per annos mille, & misit eum in abyssum, & clausit, & signauit super illum, ut non seducat amplius gentes, donec consummentur mille anni. Et post hac oportet illum solui modico tempore.*

Demoni vni ligata.

In locum hunc dicit sanctus Augustinus, Diabolum ligare, esse, non illi permittere, quidquid mali vellet vel posset, si permitteretur tentando & decipiendo mille excogitatis modis homines. Postquam Antichristus venerit, paulo maior quaedam dabitur illi licentia, sed nunc stricte valde ligatus est.

Aug. l. 20. de ciuit. c. 8.

Sed dicet quis; Si ligatus est, quomodo praeualeat, & tantum mali facit? Verum esse dicit sanctus Augustinus, quod praeualeat, & mali multrum committat, sed hoc est negligentibus & otiosis: Diabolus enim ut canis catenis ligatus est, & neminem mordere potest, nisi accedere volentem: *Latrare potest, sollicitare potest, mordere omnino non potest, nisi volentem, & accedentem.* Ut ergo fatuus ha-

bereris, & omnium te risui & ludibrio exponeres, si te mordere à cane permitteres, qui forti catena ligatus est; sic & (teste diuo Augustino) risui & ludibrio digni sunt, qui se à Diabolo mordere & vinciri permittunt, qui ut canis rabidus stricte ligatus est, & nemini nocere potest, nisi accedere illum volenti. Tu voluisti, nam illum accessisti, ut te morderet, ille te non potest accedere, nec te in peccatum aliquid facere labi, si velis, ideoque illum potes ridere.

Ad quod declarandum exponit sanctus Augustinus illud Psalmi: *Dracone iste, quem formasti ad illudendum ei.* Nonne vidisti, quomodo cani vel vriso ligato insulterur & illudatur, & pueri cum eo ludant, & se recreent? Eodem & modo Diabolo illudere potes, dum tibi tentationes adfert, & illum cauere nominare & dicere: *Vade miser, nam ligatus es, mordere nequis, latrare nocere non potes.*

Dum sancto Antonio Diaboli diuersa & horribili forma apparetur, aliquando ferarum, ut leonem, tigrem, taurorum, serpentum, & scorpionum, & illum circumstantem, & vnguibus, dentibus, rugitu & sibilo terribili minarentur, & illum statim deuoraturi viderentur; Sanctus illis illudebat, & dicebat: *Si aliqua vobis essent vires, vnus vestrum solus sufficeret, ut cum homine perugnaret; sed quod debiles sitis, totam hanc colluuiem ad terrorem incutendum colligere voluistis. Si Dominus vobis mei potestatem dedit; in praesens sum, deuorate me; si potestatem non habetis, cur frustra laboratis? Sic & nobis facere licet: nam postquam Deus homo factus est, nihil virium habet Diabolus, ut ipse sanctus Antonius falsus est, qui ideo respondit: Gratiae Deo agenda, nam quamuis sis mendacij patet, tamen hic verum dicis, cum Christus ipse met nobis idem dicat: *Confidite, ego vincam mundum: ego mundum à Diaboli iugo & potestate liberaui, ideo nolite animo cadere, sed confidite. Deo autem gloria.**

tius, qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum.

CAPVT XII.

Magnum nobis animum & robur accedere debere in tentationibus, eo quod nos Deus adspiciat.

MVLTVM etiam profuerit ad vires & animum in tentationibus colligendum, & strenue pugnandum, si attendamus Deum nos adspicere. Dum miles strenuus cum hostibus pugnat, & aduertit Regem vel Imperatorem se adspicere, & eius valore delectari sumit novos animos & audaciam in pugnando; idem & vere in certaminibus nostris spirituales accedit. Quando ergo contra tentationes decertamus, nobis persuadere debemus nos in theatro quodam circumdatos ab Angelis & tota cœlesti curia esse, qui exitum prælii præsolantur, & lucra & pugna nostræ præsidem & iudicem esse omnipotentem Deum. Idque à Sanctis consideratur, se fundantes illo Evangelij: *Et ecce Angeli accesserunt & ministrabant ei.* Pugnam illam & certamen spirituale Christi cum diabolo Angeli adspiciebant, eoque confecto, cœperunt ei seruire, & triumphum canere.

De sancto Antonio legitur, quod quodam tempore à Dæmonibus flagellatus, & conculcatus, oculum attollebat, videbatque cellæ rectum diuidi, & radium intrare, cuius præsentia omnis illa Dæmoniorum turba fugit, & dolor vulnerum cessauit, & dicebat suspirijs & præcordijs adductis ad Dominum tunc illi apparentem: Vbi eras, bone Iesu? Vbi eras, dum tam male me Diaboli haberent? cur initio pugna non hic adfuisisti, vt impedires, & vulnera mea sanares? Cui Dominus respondit: Hic à principio fui, sed adspexi, quomodo te in pugna habebas, & quia strenue pugnaisti, semper tibi auxilio ero, & te per totum terrarum orbem celebra-

Rodriguez exercit. pars 1.

ri faciam. Sic vt Deo & Angelis, & totius cœlesti spectaculum sumus. Quis ergo non sumet animum, vt coram tali theatro magnis viribus & animo non pugnet.

Præterea, dum dicitur, Deum nos adspicere, idem est, ac si diceretur, Deum nos sanare. Ideoque nobis ulterius progrediendum, & considerandū, quod non solum nos Deus adspiciat vt iudex, vt præmiū & brauium det, si vincamus: sed & id facit, vt pater & patrius, vt auxiliator & fauorem suggerat, vt victores euadamus. *Oculi enim Domini contemplantur uniuersam terram, & præbent fortitudinem.*

2. Para. 16. 9.
Psal. 15. 3.

Quoniam à dextris est mihi, ne commouear. Quarto Regum libro narratur Syriæ Regem misisse omnem suum exercitum cum curribus & equis ad ciuitatem Dothaim, in qua erat Propheta Elisæus, vt eum caperet. Et quod surgens mane famulus eius Giezi, & tantam videns multitudinem, ad Elisæum accurrerit, indicans, quid accidisset, & dicens: *Hæu, hæu, hæu, Domine mi, quid faciemus?* putabat enim omnia iam perditâ. Dixit illi Propheta: *Noli timere, plures enim nobiscum sunt, quam cum illis:* petijtque à Domino, vt oculos illi aperiret, vt videret. Aperit illi Deus oculos, & videt totum mundum plenum equitibus & curribus igneis ad eos defendendos, quo viso valde confortatus est: quod & nobis ad idem seruire debet. *Pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me,* dicit sanctus Iob. Similiter Propheta Ieremias: *Dominus autem mecum est, quasi bellator fortis, idcirco, qui persequuntur me, cadent & infirmi erunt: confundentur vehementer.*

4. Reg. 6. 16.

Iob. 17. 3.
Ierem. 20. 11.

Sanctus Hieronymus in illud Prophetæ: *Domine vt scuto bona voluntatis coronasti nos.* Dicit, notandum esse, in mundo aliud esse scutum, aliud vero coronam: apud Deum autem idem est, scutum & corona: dum enim nos Deus scuto suo bonæ voluntatis defendit, nobis auxilium & protectionem adferens, hoc eius scutum & defensio nostra est victoria & corona.

Hieronymus.
Psal. 5. 12.

Si Deus pro nobis, quis contra nos.

Rom. 8. 31.

CAPVT XIII.

De duabus rationibus, ut magno animo & fiducia in tentationibus pugnemus.

*Basil. ser. 21.
ex 28. de
vitiis argum.*

SANCTVS Basilus dicit, furorem & inimicitiam, quam erga nos habet Diabolus, non solum in hominem, sed & in Deum se extendere: & quia in Deum nihil potest, nec ibi furori suo facere factis, videns hominem ad Dei imaginem & similitudinem creatum; omnem suam rabiem in hominem vertit, eo quod imago & similitudo Dei sit, quem tanto odio prosequitur, & de eo vindictam sumere conatur, quare, quid mali & damni potest, illi inferens. Quasi quis Regi valde offensus, omnem iram in eius imaginem effundat, quod contra Regem nihil valeat. Et ut taurus, dicit S. Basilus, videns se ab homine stimulatam & vulneratam, statim & figuram inuadit, & omnem iram & furorem in illam effundit, & eam disrumpens, ut se de homine vindicer.

*De Dei honore agitur,
& mea salute.*

Hinc Sancti duas eruunt rationes valde accommodas, ut animum in tentationibus addant, & fiduciam parent, ut de ijs victoria potiamur. Prior est, quod hic non de solo nostro, sed & de Dei honore agitur, quem Diabolus iniuria afficere, & per nos offendere conatur. Cui tam forti nos animo occurrere oportet, ut potius vitam perdere, quam deficere velimus, nec Diabolus voti sui compos fiat, quod contra Deum hanc vindictam querat in nobis, ut in eius imagine, quam ipse tantopere amat, & tanti aestimat. Ad eo ut iam non solum partem nostram defendamus, sed & pro Dei parte & causa stemus, ideoque potius hic moriendum, quam consentiendum, ne Dei honor detrimentum patiarur.

Ergo & Deus in partem venit auxilij.

Posterior est, quandoquidem Diabolus propter Deum & odium, quo diuinam eius Maiestatem prosequitur, nobis bellum mouet; certo nobis sperandum & confidendum, Deum causa nostra adfuturum, & hoc negotium ut suum cura-

turum, & nobis adfuturum, ne vincamur & superemur, sed ut inde victoriam & & triumphum referamus. Nam & in mundo videre est, si quis Rex vel magnus Princeps videt quempiam sua causa & respectu in angustijs & tribulatione positum, statim accurrit, & negotium ut suum defendit. In libro Esther dicitur, quod Mardochei causa Amman omnes Iudeos in periculum mortis adduxerat: sed Mardocheus ita negotium verterit, ut Amman & suis mensura illa mensus fuerit, qua illi metirsi mitebatur. Multo hoc facilius faciet Deus, ideoque audacter Deo dicere licet: *Exsurge Deus, iudica causam tuam. Apprehende arma & scutum, & exsurge in adiutorium mihi.*

CAPVT XIV.

Deum non permittere quem plus tentari, quam ferre potest, & animo non cadendum, crescente vel durante tentatione.

FIDELIS autem Deus est, qui non patitur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum, ut possitis sustinere: ait sanctus Apostolus Paulus, sed crescente tentatione, crescat & auxilium & fauor ad vincendum, & de hostibus vestris triumphum agendum, & lucrum ex tentatione referendum. Magnae consolationis haec res est, & quae animum in tentationibus addit: Vna ex parte nobis constat, Diabolum non plus posse, quam illi à Deo permittitur, nec vel minimum tentationem augere. Alia ex parte certi sumus, Deum non permittiturum, nec licentiam daturum, ut plus nos tentet, quam tolerare possumus: ut hoc loco ait Apostolus: Quis ergo noc non se consoletur, & animum summat? Non est medicum reperire, qui tanta cum sollicitudine ponderat & taxat aloe vncias, quas aegro dari conuenit, secundum subiecti morbi dispositionem;

vt medicus & physicus ille cœlestis ponderat & taxat alocem illam tentationum & tribulationum, quam seruis suis vult dare, vel dari permittit secundum cuiusque vires & robur. Dicit sanctus Abbas Ephrem: Si figulus, qui ex luto vas fingit, & fornaci imponit, exacte tempus nouit, quo illa igne excoqui necesse est, vt bene temperata, percocta, & hominum vsibus accommodata, extrahatur, nec diutius igne excoqui patitur, quam par est, ne comburantur & rumpantur; nec etiam breuiori ad id tempore vitur, nec incocta & manibus sublata rumpantur: quanto magis Deus sic nobiscum aget, cuius infinita est sapientia & bonitas, & paterno & magno nos amore profequitur.

expectauit, & eo non iuit, vt insignius esset miraculum.

Eodem modo & Deus cum seruis suis agit, relinquit illos aliquo tempore in tentationibus & tribulationibus, vt eorum oblitus videatur. Sed non eorum oblitus est, sed ei propositum illos post maiore cum gloria & triumpho erucere. Vt enim Ioseph multo tempore in carcere detineri permittebat, vt inde illum post cum honore & gloria liberaret, vt & fecit, constituens illum totius Ægypti rectorum. Eodem modo, ait, & tibi persuadendum; si enim moretur Dominus, & permittit tentationem durare, id ideo fieri, vt post te maiore tuo commodo & profectu inde eruat.

Idem notat & sanctus Ioannes Chryso-
stomus in hæc verba: *Qui exaltas me de portis mortis.* Aduertendum, ait, Prophetam non dicere: Liberas me de portis mortis, sed exaltas. Deus enim seruos suos non solum a tentationibus non liberat, sed eos progredi patitur, iisdem illos eminentiores & insigniores reddens. Et quantumlibet te depressum sentis, & licet tibi videaris vsque ad inferni portas peruenisse; tamen fidendum tibi est, Deum te inde erururum: *Quia Dominus mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit,* dum videris tibi iam perditus esse. Hincque dicebat S. Iob: *Etiamsi occideris me, in ipso sperabo.*

Sanctus Hieronymus recte examinat factum illud Ionæ Prophetæ, qui putans iam se perditum, & nullum remedium superesse, sed se in mari (quo præcipitabatur) submergendum: *Preparauit Dominus piscem grandem, vt deglutiret Ionam,* vt illum reciperet, seruaret, & in terram exponeret, non vt deuoraret, sed vt pisce tanquam nauis in littus appelleret. *Animaduertendum est, quod ubi putabatur interitus, ibi custodia est & vita,* ait sanctus Hieronymus.

Idem & nobis ait contingere, qui putamus nobis esse perditioni, quod lucro est, & quod mortem, vita est. Vt enim qui vas vitreum ab gesticulatore va-

z z ric

Abbas
Ephrem

Sanctus
Ambrosius
in illud
Matthæi
cap. 13.

Propheta
Habacuc

Augustinus
in illud
Matthæi
cap. 13.

Sanctus
Hieronymus

Chryso-
stomus
Psalm. 9. 15.

S. Hieronymus
Iona 2. 1.

Aptum si-
mile.

rie iaci videt, timet ne in terram labatur, & disrumpatur, sed posteaquam bis terve est proiectum, metus eximitur, laudatque gesticulatoris dexteritatem, ac miratur.

Eodem modo & serui Dei, quod habitus & dexter fit Deus, & longo rerum usu & experientia probatus, optime nobiscum ludere nouerit, nos exaltando & humiliando, vulnerando & sanando, idcirco nec prospera nec aduersa metuunt, licet se fragiles & quasi vitreos norint; sciunt enim boni artificis manibus se teneri, qui vitream illam phialam non franget, nec labi sinet. *In manibus tuis sortes meae.*

Psalm. 30. 16.

In Ecclesiastica historia refertur, dixisse Abbatem Isidorum: Iam quadraginta annos cum vno vitio pugno, & nunquam consensi. Et de alijs sanctis monachis similia exempla continuarum & longarum tentationum leguntur, cum quibus magna fiducia & robore dimicabant. Illi fuerunt gigantes scientes bellum, quos tanquam bello expertos nos imitari oportet.

Isidorus Abbas.

Baruch 3. 26.

Sanctus Cyprianus, ut hic nobis fiduciam & animu addat, allegat illud Esaiæ: *Nolite timere: Quia redemi te, & vocaui te nomine tuo; meus es tu. Cum transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te: cum ambulaueris in igne, non comburearis, & flamma non ardebit in te: quia ego Dominus Deus tuus, Sanctus Israel Saluator tuus.* Ad hoc etiam multum faciunt blanda illa & suauia verba, quæ per eundem Prophetam dixit Deus: *Ad vbera portabimini, & super genua blandientur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur; ita ego consolabor vos.* Aduerte, quanto amore & suauitate mater infantem recipit, dum quid timens ad eam accurrit, quomodo illam amplexatur, & vbera dat, quomodo os ori eius applicat, & illi blanditur & fouet. Maiore multo tamen amore, & blanditijs amplexatur Deus eos, qui ad eum in tentationibus & periculis accurrunt. Hoc dicebat Propheta sibi in tentationibus & tribulationibus magno so-

Esai. 66. 11.

lacio fuisse, & vires & animum suggestisse: *Memor esto verbi tui seruo tuo, in quo mihi spem dedisti. Hac me consolata est in humilitate mea, quia eloquium tuum viuificauit me.* Idem & nobis solatio esse deberet, & nobis animum dare, & fiduciam in tentationibus addere: Deus enim verbis suis deesse non potest. *Impossibile est mentiri Deum:* dicit sanctus Paulus Apostolus.

CAPVT XV.

Sibi diffidere, omnemque in Deo spem ponere, magnum esse medium ad tentationes superandas, & quid causa sit, quod Deus tam succurrat, qui in illo confidunt.

Sibi diffidere, & omnem in Deo fiduciam ponere, singulare & efficacissimum est medium ad victoriam & triumphum de tentationibus adipiscendum. Hincq; videtur, Deum in multis sacre Scripturæ locis non aliam assignare rationem, ob quam aliquæ protulerit, & tempore tribulationis & tentationis liberauerit, quam quod in illo sperauerit, & illi filius sit. *Quoniam in me sperauit, liberauero eum. Qui saluos facit sperantes in se.* Proteretor est omnium sperantium in se. Vnde Ecclesia illam orationem sumpsit: *Procedit in te sperantium Deus.* Et Psalmo 56. idem allegat, & Deo proponit Propheta, vtilium obliget, ad illi misericordiam exhibendum: *Miserere mei Deus, miserere mei: quoniam in te confidit anima mea. Et in vbera alarum tuarum sperabo.* Idem & Propheta Daniel facit: *Quoniam non est confusio confidentibus in te.* Et Sapiens ait, neminem vnquam in Deo sperantem confusum fuisse: imo tota sacra Scriptura familiarum sententiarum plena est: de quo superius planius diximus, & ideo necesse non erit hic pluribus de eo agi.

Sed videamus, quid causæ sit, quod hoc medium tam sit efficax, id auxilium à Deo

Deo obtinendum, & cur Deus tam illis adfit, qui in illo confidunt, & sibi diffidunt. Ratio huius & sapius ante posita est, & eandem ipse Dominus Psalmo 90. allegat: *Quoniam in me speravit, liberabo eum, & defendam eum. Quare? Protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.* Exacte illud sanctus Bernardus exponit, dum ait: *Si tamen cognoverit nomen meum, ne sibi tribuat, quod liberatus est, sed nomini meo det gloriam.* Tunc enim Deus negotium sibi sumit, & onus in se suscipit: & ad gloriam & honorem suum dirigit. Dum vero quis sibi medijs & diligentia suæ fidit, totum sibi adscribit, & Deo aufert, & se eo honore & gloria, quæ Dei solius est, extollit, illum Deus in fragilitate permanere sinit, vt nihil efficiat; vt enim ait Propheta: *Non in fortitudine equi voluntatem habebit, nec in tibis viri beneplacitum erit ei. Beneplacitum est Domino super timentes eum, & in iis, qui sperant super misericordia eius; hisque copiosam & abundantem misericordiam, fauorem & auxilium impertitur.*

Sanctus Augustinus ait, ideo Deum subinde dona & fauorem suum differre & permittere, vt diu in nobis remaneant aliquorum vitiorum reliquiæ, & prauæ inclinationes, quas habemus, quas plane vincere & delere non possumus. Non vt damnemur, sed humiles simus. Commendans nobis gratiam suam, ne facilitatem in omnibus assequuti, nostrum putemus esse, quod eius est: qui error multum est Religionis pietatique contrarius. Sin. hæc facile acquireremus, nõ tanti ea faceremus, persuadentes illa nostra diligentia parata esse. Sanctus Gregorius in verba illa Iob: *Eccc non est auxilium mihi in me,* dicit: Plerumque enim virtus habita deterius, quam si deesset, interfecit: quia dum ad sui confidentiam mentem erigit, hanc elationis gladio transfigit: cumque eam quasi roborando viuificat, eleuando necat: ad interitum videlicet pertrahit, quem per spem propriam ab interna fortitudine fiducia euellit. Sæpius tam male Dei donis & virtute uti-

mur, vt vtilius nobis foret ea non habere, eis enim superbimus, & statim nobis valde fidimus, & nobis, viribus nostris & diligentijs adscribimus, quod pura puta Dei gratia & misericordia possidemus. Ideoque Deus nobis sua sæpe dona negat, & millies suam quis insufficientiam & fragilitatem experitur in multis operibus bonis, magnis & paruis, quæ facere non potest, dum vellet, & permittit, vt longo tempore hæc insufficientia duret, vt se discat humiliare, & sibi non fidere, nec sibi quid adscribere, sed omnia in Deum referre. Tuncque canere & dicere poterit: *Arcus fortius superatus est, & infirmi accincti sunt robore.*

D. Vinzenz. tract. de vita spirit. c. 3.

1. Reg. 2. 4.

CAPVT XVI.

De orationis remedio, vbi & aliquot iaculatoria orationes ponuntur tempori tentationum accommodata.

1. &

ORATIONIS medium semper nobis valde commendatū esse debet, nam medium omnium est generalissimum & præcipuum, quod ideo sacra Scriptura & Sancti nobis proponunt. Idemque Christus nos docet, vt videre est in Euangelio: *Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem.* Idque non solum verbo, sed & exemplo nos ipsa passionis nocte docere voluit, dum se longa & profixa oratione ad pugnam illam pararet. Non quod ipse eo opus haberet, sed vt nos erudiret, sic in omni nostra aduersitate & tentatione agere. Abbas Iohannes dicebat, Religiosum esse oportere similem homini, qui sinistra manu ignem, dextera vero aquam fert, vt ignem incendentem aqua statim extinguat. Sic & in nobis incipiente ardere, turpium & inhonestarum igne ardere & incendi, statim aqua ad manum habenda, & orationis aqua vtendum, vt extingatur. Adducit & aliam similitudinem, & dicit: Religiosum similem esse homini, qui sub ma-

Abbas Iohannes.

gna recumbit arbore, qui videns se à serpentibus & multis feris inuadi, quibus cum resistere non potest, arborem ascendit, & ibi se tuetur.

Eodem modo & Religiosus aduertens tentationes ingruere, ascendere oratione debet & ad Deum recurrere, & sic seruabitur, & à Diaboli laqueis & tentationibus liberabitur. *Frustra autem iacitur rete ante oculos pennatorum.* Frustra ille laqueos suos tendet, si nos volare & in sublime orationis alis tendere nouerimus.

Prout. 1. 17.

Psal. 24. 15.

1. part. tr. 15.

Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellens de laqueo pedes meos.

Prima parte fusius de hoc orationis medio egimus: nunc solum colligemus aliquot iaculatorias orationes, quibus tali tempore uti poterimus: plena his est sacra Scriptura, præcipue Psalmi orationibus huc pertinentibus repleti sunt; cuiusmodi sunt: *Domine vim patior, responde pro me. Exsurge, quare obdormis, Domine? exsurge, & ne repellas in finem. Quare faciem tuam auertis? obliuisceris inopia nostra, & tribulationis nostra? Apprehende arma & scutum, & exsurge in adiutorium mihi: disc. anima mea: salus tua ego sum. Usquequo Domine obliuisceris me in finem? Usquequo auertis faciem tuam à me? Usquequo exaltabitur inimicus meus super me? Respice, & exaudi me Deus meus: Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in mortem, ne quando dicat inimicus meus, prauulsi aduersus eum. Adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. In umbra alarum tuarum sperabo. Et in velamento alarum tuarum exultabo.*

Psal. 38. 14.

Psal. 43. 23.

Psal. 3. 2.

Psal. 12. 1. 3.

Psal. 9. 10.

Psal. 56. 1.

Psal. 62. 3.

Ut pulli sub matris alis se abdunt veniente miluo, eodem modo & nos Domine sub alis tuis seruabimur, & custodiamur.

Augustinus.

Psal. 16. 8.

Psal. 67. 1.

Multum sanctus Augustinus hac consideratione lætabatur, & Deo dicebat: *Si non me protegis, quia pullus sum, miluus me rapiet. Sub umbra alarum tuarum protege me.* Ad hoc præcipue multum valet Psalmi 67. initium: *Exsurgat Deus, & dissipentur inimici eius: & fugiant, qui oderunt eum, à facie eius.* Ut enim ipsi non

virtutes nostras, sed Deum opponimus, nobis non fidentes, & contra ipsos lux Maiestatis auxilium implorantes; deficient & fugiunt, quod illum pro nobis arma sumpturum videant.

Aliquando nobis his & similibus sacra Scripturae verbis, quæ singularis sunt energiam, vtendum: aliquando huiusmodi, quæ necessitas in nobis exprimit (quæ etiam valent plurimum) hoc remedium in manu habendum, & ad Deum per orationem recurrendum.

Ideoque dicere solitus erat Pater Magister Iohannes Auila: Tentatio ad te, tu vero ad Deum. *Leuavi oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi. Auxilium meum à Domino, qui fecit cælum & terram.* Nobisque enitendum, vt clamores hi & suspiria non ore, sed & ipsius præcordijs exeant, secundum illud Prophetæ: *De profundis clamaui ad te Domine.* Ait sanctus Chrysostomus in hac epistola: *Non dixit solummodo ex ore, neque solummodo ex lingua: nam errant etiam mente verba funduntur: sed ex corde profanissimo, cum magno studio & magna animi acritate, & ipsis mentis penetrabilibus; magnoque feruore ad Deum clamabat.*

CAPVT XVII

De duobus aliis contra tentationes remediis.

AIT Sanctus Bernhardus, quod dum Diabolus aliquem fallere vult, prius diligenter naturam, conditionem & inclinationem eius exploret, eoque, quo magis illum propendere aduertit, illum adoriatur. Facillioris & suauioris naturæ inhonestis tentationibus & vanæ gloria inuadit: asperæ vero & austeræ conditionis ira, superbia, indignatione & impatientia tentat.

Idem annotat & diuus Gregorius, id quod probat similitudine ab aucupibus sumpta, quibus id vel primum est, vt

CAPVT XVIII.

De duobus alijs remedijs magni momenti, quæ sunt principijs obstare, & nunquam otiosum esse.

ALIVD bonum & generale remedium hic assignant Sancti, vt nimirum principijs obstemus: hincque ait sanctus Hieronymus: *Dum paruus est hostis, Hieronymus. interfice: nequitia elidatur in semine, ne forte crescat, & post id facere nequeas. Similis est tentatio ignis scintillæ, quæ si semel cæperit, crescit & vrit. A scintilla vna augetur ignis. Ideoque & recte alius dixit:*

Principijs obsta, sero medicina paratur: Cum mala per longas inualuere moras.

Rectius id Spiritus sanctus per Prophetam David monet: *Beatus, qui tenet paruos suos ad petram. Et per Salomonem: Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas.* Dum tentationum vulpeculæ paruulæ sunt, dum incipiunt superbiæ, affectiuncularum, amicitiarum, singularitatis cogitationes, tunc illæ tibi frangendæ fortissima illa petra, qui est Christus Seruator noster, eius exemplo & adspectu, ne crescant, & animæ tuæ vineam demoliantur. Penes nos non est impedire, ne tentationes veniant, nec prauæ cogitationes; sed beatus ille, qui initio & incipientibus nouit valedicere. Sic locum hunc exponit sanctus Hieronymus: *Multum refert principijs occurrere, dum debilis est hostis, & paruas habet vires; tunc enim facile illi resistitur; sed post valde difficulter.*

Idem similitudine sanctus Chryso-
mus declarat: *Si ægroto nascatur cupiditas quid noxium edendi, etsi hanc cupiditatem superat; hic se damno illo, quod noxium adferre poterat, liberat, & citius conualescit: sed si vt paruæ illi delectationi obsequatur, noxium illud edit,*

sciant, qua eisa aues maxime delectentur, vt ea insidias & laqueos tendant: eodem modo & aduersarijs nostris Diabolus id ante omnia propositum est, vt indagent, quibus maxime recreemur, & delectemur, vt ijsdem nobis insidiantur & vexent. Ideoque videre est, Diabolum Adam muliere tentasse & aggressum, notat enim illum ea multum affici: Similiter & Sampsonem eodem modo impugnavit & superavit, vt ænigma exponeret, in quo fortitudo eius sita erat. Explorat Diabolus vt astutus miles, & circumit, vt aduertit, quæ debilior sit animæ nostræ pars, quæ passio in vnoquoque prædominans, & ad quid magis propendeat, vt inde quem inuadat. Ideoque & nobis illa maxime munienda, prouidenda & sepienda sunt contra inimici nostri dolum & stratagemam: aduertendo, quæ debilior animæ nostræ pars, quæque virtute inaniior (quæ illa merito cenfetur, cui naturæ inclinatio, vel passio, vel praua consuetudo maxime imperat) illaque maiore cura & sollicitudine defendenda.

Aliud remedium cum præcedente conueniens adferunt Sancti & spiritualis vitæ Magistri, dicuntque pro generali regula sumendum, tentatione aliqua ingruente, statim ad eius contrarium reuertendum, & inde defensionem parandam. Hac enim ratione medici corporis infirmitates curant. *Contraria contrarijs curantur.* Agritudini ex frigore oriuntur calida, ex siccitate vero, humida applicantur, hoc enim modo humores temperantur, & ad debitam proportionem reuocantur. Eodem modo & nobis agritudinibus & tentationibus animæ medendum. Idque est, quod Pater noster ait: Anteuertere oportet tentationes, adhibitis earum contrarijs; vt cum quis animaduertitur ad superbiam esse propensus, exerceri is debet in rebus abiectionibus, quæ ad humiliandum illum vtilis futuræ videantur: & sic de alijs prauis animæ propensionibus.

Hiero. eps. ad Eustochium.

Chryf. contra concubinar.

edit, grauior fit ægritudo, & mortem adfert, vel difficulter sanatur. Quod malum vitare potuisset, si quid laboris & operæ posuisset, vt inordinatum illum appetitum coheret initio, & gulositatem noxium illud edendi refrænaret. Eodem modo si homini cogitatio vel cupiditas videndi quid irrepit, & se hic initio vincit visum compescendo, & cogitationem statim propulsando, se molestia & labore tentationis liberat, quæ inde erat oriunda, & damno, quod consensu forsitan incurrisset. Si vero initio se non vincit & compescit, parua illa negligentia & delectatione, quam videndo vel cogitando cepit, mortem sibi animæ adsciscit; vel saltem magnum laborem & difficultatem resistendi experitur. Sic vt quod initio paruo vel nihilo constitisset; post caro emendum est. Hincque concludit Sanctus, multum referre, vt principijs obstetur.

*In vitis Patr.
I. p. pag. 913.*

In vitis Patrum refertur, Diabolum quodam tempore Abbati Pachomio apparuisse in formosæ mulieris figura, & increpante illum Sancto, quod tanta malitia ad fallendos homines vteretur; respondit Diabolus: Si tentationibus nostris ingressum aliquem aperitis, statim maiora incendia excitamus, vt vos ad peccatum prouocemus, sin aduertamus principio resisti, & ingressum imaginationibus & cogitationibus à nobis propositis negari, vt fumus euanesceamus.

Vtile etiam contra tentationes remedium est, nunquam esse otiosum. Hincque ait Cassianus, Ægyptios Patres id vt primum principium habuisse, & vt antiquam traditionem obseruasse, tanquam à maioribus traditam, quam & discipuli studiose emendabant vt singulare remedium: *Semper se Diabolus occupatum inueniat.*

*Aug. ser. 17.
ad fratres in
eremo.*

Idque & Dominus sanctum Antonium docuit, vt vnicum medium, quo in solitudine duraret, dedit, vtque se contra tentationes muniret: quod sanctus Augustinus allegat, & ait, sanctum Anto-

nium non semper potuisse orationi vacare, quamuis sanctus Antonius esset, & sæpius varijs cogitationibus fuisse exagitatatum, ideoque Deum orasse, dicens: Domine vellem bonus esse, quid faciam? cogitationes non permittunt. Et audiuit vocem sibi dicentem: Antoni, si cupis Deo placere, ora, & dum orare non poteris, manibus labora, & semper aliquid facito: Fac, quod in te est, & non deficiet tibi auxilium de Sancto. Alij dicunt, iuuenis forma Angelum illi apparuisse, qui paulisper fodiebat, & post genibus flexis, & leuatis manibus paulisper orabat: quod ad idem tendebat. Otium multarum tentationum & malorum radix & origo est; idcircoque plurimum nostra interest, ne Diabolus nos vquam otiosos, sed semper occupatos inueniat.

CAPVT XIX.

De tentationibus, qua boni specie & prætectu oriuntur, & magnum esse remedium contra omnes tentationes, illas huiusmodi cognosci & haberi.

SANCTVS Bonauentura aliud quid commune quidem, sed tamen necessarium in medium adfert: quod sciendum sit, Diabolum solere bonos, & qui virtuti & perfectioni student, aggregari specie aliqua & similitudine boni, leque transfigurare in Angelum lucis. Venena non dantur (ait sanctus Hieronymus) nisi saccaro & re aliqua delectabili, & gustui grata tecta, ne sentiantur, & accepta laqueum esca regit.

Idem & Diabolus facit. *In via hac, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi.* Si enim manifeste malo illos inuaderet, qui virtutem amant, & Deo seruire studerent, fugerent, & nihil cum illis conficeret. Idcircoque ait sanctus Bernardus: *Bonus nunquam nisi boni simulatione de-*

deceptus est. Astutus valde est Diabolus, exacteque nouit, vnde quem impugnari oportet, & ideo vt facilius voti sui compos fiat, simulatus aggreditur. Antea omnia (ait sanctus Bonauentura) ex se bona proponit, deinde cum malis permiscet, post falsa offert bona vereque mala, & dum quem laqueo suo irretitum habet, vt difficulter se queat expedire, tunc manifeste venenum ostendit, & in manifesta peccata propellit. Estque scorpionum similis, qui facie quidem est blanda & grata, sed in cauda venenum, quo occidit, habet.

Quot (dicit Bonauentura) amicitiam & familiaritatem cum aliquibus colore pietatis contraxerunt, sibi persuadentes, eorum hoc Dei causa susceptum esse, & commodum animæ acquirunt: & initio forsitan sic se res habuit; sed id stratagemata Diaboli est, quod post aperitur. Non enim ignoramus cogitationes eius, vt ait sanctus Apostolus Paulus 2. ad Corinthios 2. vers. 11.

Hinc ipse incipit prius à bonis, statim vero longa colloquia & conuerationes sequuntur, quæ sabinde de Deo, post de mutuo amore sunt: inde aliqua dona & munuscula in amoris signum dantur, vt sui vtrinque recordentur: quæ, vt sanctus Hieronymus epistol. 2. ad Nepotian. tom. 1. inquit, amoris non sancti signa sunt, nam sanctus amor non habet. Diabolus iam mala bonis miscet, deinde falsa bona & vera mala sequuntur.

Hac ratione Diabolus in hoc & alijs multis vitijs fallit, quæ velo virtutis tegit, ne id, quod sunt, videatur & intelligatur. Vt qui se alteri amicum simulat, vt ad illum accessum habeat, & post post prodicione occidat, vt fecit Ioab Amasæ, & Iudas Christo Seruatori nostro, tradendo, & osculo pacis vendendo eum.

Hincque necesse has tentationes, quæ colore boni superueniunt, cauere, & excubare, tanto enim periculosiores, quanto ignotiores sunt. Hinc poterat Pro-

pheta à Deo, vt illum liberaret ab incursu & demonio meridiano. Nam nec Diabolo factis est se in Angelum lucis transfigurasse, vt dicit sanctus Apostolus Paulus 2. ad Corinthios 11. vers. 14. sed & se transfiguratur in lucem meridianam, & fingit valde clarum & splendens, quod ipsamet obscuritas & tenebræ est; persuadens nil timendum nec quid periculi esse, sed vere clarum & bonum esse, quod vere malum & ex se periculosum.

Aliqui repetuntur fures, qui tam compti & sericis vestibus induti sunt, vt à nullo noscantur, & nemo cogitet tantam nequitiam in homines sic indutos cadere posse, donec cum furto in manibus capiantur & prehendantur. Tunc omnes mirantur hos esse fures esse, & dicunt: Quis tale quid cogitasset? Idem & de tentatione, quæ sub boni specie irrepit, sentiendum.

Communis Sanctorum & spiritualis vitæ Magistrorum opinio est, magnum contra tentationes remedium esse, nosse id, quod nos impugnat, tentationem esse; vt & est, quempiam inimicum esse, vt illum caueamus. Ideo & superius dictum est, quod si adueniente tentatione, motu & appetitu prauo videres horribilem & terribilem Diabolum, qui hoc tibi persuadere niteretur; quid faceres? Statim te signo crucis signares, & nomen Iesu inuocares: nulla alia re opus foret, quam scire Diabolum esse, qui hoc tibi persuadet, vt intelligeres fraudem & tentationem esse, & vitares.

Idem & in nostris tentationibus accidit. Vt enim omnes nobiscum habemus Angelum custodem, secundum illa Christi verba: Videte, ne contemnatis vnum ex pusillis his: Dico enim vobis, quia Angeli eorum in cælis semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est. In quæ verba ait sanctus Hieronymus: Magna dignitas animarum, vt unaquaque habeat ab ortu natiuitatis in custodiam sui Angelum deputatum.

Bern. ser. 33.
Super Cant.
Psal. 90. 6.

Tract. 1. c. 11.

Matt. 18. 10.

Hieron. super
Matth.

nam. Vt pater filio, quem multum diligat, pædagogum adiungit, qui cum custodiat, & doceat bonos mores: sic & Deus valde nos amat, & tanti facit, vt cuique Angelum vt pædagogum dederit.

Vt ad propositum redeamus, vt Angelum habemus, habemus & Diabolum, cui nihil aliud curæ, quam nos ad malum prouocare, & in nobis malas cogitationes, & deteriores motus excitare. Hinc semper occasionem & opportunitatem ad hoc expectat; nunquam enim dormit, & inclinationem nostram aduertit, idque, quod magis nobis aridet, explorat, vt eo nos aggrediatur & tenter, hoc vt medio, carne & sensualitate nostra vtens, vt nobis noceat. Ideoque dicebat Deus Diabolo: *Nunquid considerasti seruum meum Iob?* vt qui illum obseruabat. *Et Diabolus est à dextris eius.*

Iob. 2. 3.
Psal. 108. 6.

Dum ergo aliquis motus vel cogitatio tibi surrepit, quæ ad peccatum aliquod vel imperfectionem excitat, intellige Diaboli tentationem esse, & crucis signo te signa, & caue, quasi Diabolum videres, qui tibi diceret, vt tale quid faceres.

Gregorius.

Sanctus Gregorius *libr. 2. Dialog. capitulo 75.* quoddam citat exemplum, quod sancto Benedicto cum quodam Monacho contigit, quo hoc clarius exponitur. Dicit Monachum quendam vocatione valde tenratum fuisse; videbatur Religionis austeritatem ferre non posse, & ad sæculum volebat redire. Sape ob hanc tentationem ad sanctum Benedictum veniebat, cui ille dicebat Diaboli esse tentationem, & ideo faceret, quod oportebat.

Cumque id sæpius contingeret, & nihil proficeret, quod nouius semper instaret, & veniam exeundi peteret. Cuius instantia Sanctus defatigatus consensit vt abiret, & iussit illi vestes dari. Sed vt pater non potuit non dolere & pro illo orare. Et exiens portam monasterij Monachus, vt ad sæculum reuertetur,

videt sibi obuium fieri magnam Draconem, qui patulo ore illum deuorare nitentur.

Qui timore correptus, & tremens magna voce clamare cepit: Succurrite, fratres, succurrite, fratres: nam hic draco me deglutire nititur. Accurrunt Monachi, & draconem non vident, sed solum Monachum trementem, & quasi mortuum proximum: quem in Monasterium referunt, & ille se intus videns vult nunquam se inde exiturum. Quod & recipere compleuit, & postea non amplius illam sensit tentationem.

Notat in dicto exemplo sanctus Gregorius, quod sancti Benedicti oratione draconem viderit, qui illum deuorare volebat, quem antea non viderat, quamuis illum insequeretur, quod illum nec draconem nec Diabolum duceret, sed illum videns, & noscens, cepit vociferari, & auxilium implorare, vt ab illo liberaretur.

Sic vt hoc non imaginatio, nec hominis inuentum sit; sed ita vere & re ipsa contingit, & quotidie contingat, Diabolum esse, qui nos in tentatione aggreditur. Et id nos sanctus Apostolus Petrus vt bonus pastor moner, & sancta Ecclesia nobis quotidie in memoriam reducit, vt magni ponderis negotium: *Fratres, sobrii estote, & vigilate, quia aduersarius vester Diabolus, tanquam leugiens circuit, quærens quem deuoret. Cui resistite fortes in fide: nec vos dolis & perusionibus seduci permittite.*

CAPVT XX.

Quid nobis faciendum in turpibus & malorum cogitationum tentationibus, & de remedio contra easdem.

IN hoc primo considerandum, aliquos esse, qui graui tristitia & dolore afficiuntur, dum se malis cogitationibus, vt blasphem.

blasphemis, vel contra fidem, vel turpibus & inhonestis vexari animaduertunt; tali modo, vt sibi persuadeant, se à Deo desertos, & obliuioni traditos, & ipsius in illos iram inflammaram esse; quod talia ipsis in mentem veniant: qui magnus error est.

Narrat Gerson 3. part. fol. 71. de Monacho quodam, qui vitam solitam in deserto agebat, & multum cogitationibus & blasphemis, & turpibus & inhonestis imaginationibus exagitabatur: tamque annos viginti tentatio hæc durabat, & nemini hanc aperite audebat, credens inauditum & nunquam visum quid id esse, & aliquem scandalizandum, si tale quid audiret.

Tandem finitis viginti annis, accessit senem quendam & experum Patrem, cui nec verbo audens cogitationes suas exponere, scripto easdem exhibuit. Senex scriptum legit, & ridere incipit, & monacho ait: Impone manum capiti meo. Qua imposta, dicit Senex: Totum hoc tuum peccatum in me recipio, de plus de eo posthac te mordeat conscientie vermis. Monachus miratus ait: Quis sic? Videbar tibi iam in infernum descendisse, & tu dicis vt hoc nihili faciam? Dicit illi Senex: An forsitran deligationem aliquam in malis & turpibus hisce cogitationibus habuisti? Dicit alter: Bone Deus! minime; sed magnum dolorem & afflictionem. Inde ergo patet (aiebat Senex) te hoc non agere, sed contra voluntatem pati, Diaboli instigatione, qui hoc ipso te ad desperationem protrahere conatur. Ideo, fili mi, consilium meum sequere, & si posthac mala hæc tentationes redierint, dicito: Super te spiritus maligne sithæc blasphemia & turpis cogitatio; ego hic partem nullam volo, sed credo & recipio, quidquid sancta nostra mater Ecclesia credit & recipit, & potius vitam perdam, quam Deum offendam. Hoc modo monacho succursum est, qui postea nunquam eandem tentationem sensit.

Et hic obiter notetur, illis, qui ob difficultatem aliquam, quam sentiunt, non aperunt tentationes suas; maiorem esse dolorem eas non aperiri, quam operari: vt suo loco dicetur.

3. p. 17. 7. c. 6

Viginti annos monachus hic magnam afflictione & dolore vixerat, eo quod tentationem non declarauerat, qua declarata, statim quietem & tranquillitatem adeptus est. Quanto labori pepercisset, si quod post viginti anno fecit, initio fecisset. Sic vt nouum quid & insolitum non sit tentatio, nec eam vt talem mirari.

Supereft, vt dicamus, quomodo nos in similibus malorum & turpium cogitationum tentationibus gerere debeamus.

Aliqui, quid sibi in his agendum, ignorant; nam omnes neruos intendunt, vt cogitationes has repellant, & proficiant, compescendo tempora, contrahendo frontem, mouendo caput, claudendo oculos, quasi dicere volentes: Hac non intrabitis. Et subinde, nisi dicant: Nolo; videntur sibi consensisse. Maius est damnum, quo quis se hoc agendi modo afficit, quam quod à tentatione patitur.

Ridiculus
modus ille
abigendi.

Famulus Regis Saul, qui Regi vicinior erat, altum vociferabatur, & arguebat illum, qui à longe vociferabatur, quod Regem excitaret & turbaret: *Quis es tu, qui clamas & inquietas Regem?* Tu te ipsum inquietum reddis, & te ipsum vicinum turbas, & de tentatione, que foris est, queretis.

1. Reg. 26. 24.

Bene hoc notandum; nam multorum hoc capita obtundit, præsertim scrupulosorum. Nec oratio, nec exercitia spiritualia capita obtundunt, nec vexant, & sanitati nocent, sed eorum scrupuli & indiscretiones. Idque Diabolus petit, qui prohibet illos quam longissime à consensu abesse. Idem illi non paruo, sed magno commodo & lucro est, nec negotium est, quod magna vehementia peragendum sit.

Qua ergo ratione tentationibus hisce ob-

aa 1 sta.

standum & resistendum? Sancti & vitæ spiritualis Magistri docent, modum his resistendi non esse, vt pugnetur, quo fugentur, fatigando & vim sibi inferendo imaginatione, sed solum illas parui faciendo.

Quod quibusdam similitudinibus à rebus abiectis sumptis, sed rem exacte exprimentibus declarant. Vt dum caniculi alicui allatrant, si illos nihili faciat; statim abeunt; si illos alicuius faciat, & ad eosdem veniat, iterum latratum redeunt: idem & in his cogitationibus euenit.

Ideoque optimum in his remedium est illos flocci pendere, sic enim celerius nos relinquent. Vel faciendum monent, vt ille, qui plateam transt, & cui ventus multum pulueris in faciem conijcit, ille vero hoc nihili facit, sed occludit oculos, & progreditur.

Et ad maiorem eorum, qui his tentationibus vexantur, consolationem, vtque tandem aliquando inducantur hoc remedio vt; monent Sancti, quod quantumlibet peruersæ sint cogitationes, nihili tamen easdem faciendas, sed quo deteriores sunt, tanto minoris ducendas, quod non tam periculose sunt. Possuntne illis deteriores esse, que sunt contra Deum, & Sanctos, contra fidem & Religionem? In his vero minus periculi est; quo enim deteriores, tanto à voluntate nostra & consensu remotiores. Hincque nihil hic timendum, licet surrepant, nulla namque hoc culpa committitur, nec penes te est, nec tu hoc agis, sed contra voluntatem patetis Dæmonis astus, qui te desperare & animum despondere, vel in magnam aliquam tristitiam labi & protrahere conatur.

S. Catharina Senensi.

Refertur de Catharina Senensi, quod quodam die his cogitationibus valde exagitata & afflictæ apparuerit Christus Seruator noster, & statim omnes nubes hæ euauerunt. Ipsa suauiter sponso suo conquesta est: Hei, Domine mi, vbi eras, dum talia cor meum transirent?

Dicebat illi Christus: In corde tuo, filia, eram. Inter tam turpes & prauas cogitationes, Iesu mi, eras? Respondit Iesus: An gaudebas, illas te cogitationes habere? Animam vulnerabant, Domine, & nescio, quid præ illis elegerem. Quis tibi (inquebat) illas displicere faciebat, nisi ego, qui aderam? Sic vt quantumlibet turpes & prauæ sunt cogitationes, si illis non delecteris, sed potius tibi dolori & tristitiæ sunt, non solum non reliquit te Deus, sed illud tibi potius loco signi esse potest, Deum te inhabitare, ipse enim est, qui tibi odium hoc peccati & hunc timorem Deum perdendi concedit. *Cum ipse sum in tribulatione, dicit Psalmus. Dominus. In ruborum, spinarum & ignis medio est Deus.*

Dicit sanctus Bernhardus *de interiori domo, cap. 19.* Molesta est lucta, sed fructuosa: quia si habet penam, habebit & coronam: non nocet sensus, vbi non est consensus: imo quod resistentem fatigat, vincentem coronat. In huius confirmationem ait Ludouicus Blosius *in Speculo spirituali, capit. 6.* Qui delectatur vane sibi placere, quamuis solum semel fiat, peius est in oculis Dei, quam si multos annos similes pateretur mortis, quantumlibet mali sint, si consentiam non præbeat. Ideoque non est, quod tristetur, nec magni faciat sensus & cogitationes has, & in ipsidem te habere, quasi non per te, sed alium transirent. Et potes tibi persuadere (ait Sanctus quidam) eas extra te fieri, cogitationes enim prauæ in te sunt, si illis consentias, & non aliter; & si non consentias, domum tuam ingressæ non sunt, sed solum foris ostium tuum pulsauerant.

Animaduertant hic spiritualis vitæ Magistri, ista nimis anxie timere & magni facere, non solum non vtile, sed malum & damnosum esse, eo quod tentationem augeat: quod vsu ipso patet, & huius ratio naturæ conuenit, idemque Philosophi docent.

Timor enim imaginationem mouet, &

& quid sapius cogitare & perpendere, alius idem memoria imprimi facit, quo augetur & crescit tentatio. Ut videre est aliquem tabulam angustam humi positam sine timore transire, dum vero tabula in sublimi collocata est, timor impedit, ne securus & sine metu eandem transeat, sed magno cum cadendi periculo: timore enim sanguis se circa cor colligit, & membris virtute sua & vigore priuatis, magno cum periculo vadit & cadit.

Idem & timor & pusillanimitas in tentationibus operatur, ideoque non conuenit nimio timore in similibus corripit, nec huiusmodi magni facere: hoc enim modo in obliuionem venirent. Attamen Gerson & plures alij hic aduertunt, quamuis particularis ille timor hic non tam sit necessarius, tamen generalem peccati timorem hic multum conducere & vtile esse, petendo à Deo: *Ne permittas me separari à te:* & firmiter statuendo potius milles male mori, quam semel mortaliter peccare, non cogitando tamen in particulari de hac tentatione, quæ se tunc temporis oppugnat.

His aliud punctum accedit, quod multum à Sanctis commendatur, & conuenit contra omne interiorum tentationum genus. Estque huiusmodi. Adueniente praua tentatione, intellectum diuertere ad aliquam considerationem & cogitationem bonam: Ut de morte Christi crucifixi, vel simili argumento. Id tamen non debet fieri vim imaginationi inferendo, nec se defatigando, vel anxiam reddendo, sed solum mala cogitationi corpus subtrahendo, & bonæ applicando.

Sicuti dum quis vadit, ut alium conueniat, qui tamen semper se fingit impedire, & ortum ei non esse: vel sicut dum viro prudenti aliqua absurda & importuna dicuntur, & ille caput alio vertit, dedignans illis respondere, vel attendere.

Hic his tentationibus resistendi valde vtilis, facilis, & securus est modus:

nobis enim bona cogitatione occupatis, difficile fuerit malæ consentire. Hinc vtile fuerit aliquem altius penetrare in orationem earum rerum, quæ plus illum mouere solent, ijs se adsuenscens: hac enim ratione adsequetur, ut dum aliqua tentatione, & mala cogitatione defatigatus & vexatus est, ut ibi statim refugium reperiat.

Ideoque conducit, ut quilibet aliqua habeat refugij loca, quibus similibus in periculis latere & refugere queat, ut ille, qui loca sacra adit. Aliqui ad Christi vulnera confugiant, præsertim ad illud lateris, & ibi se secutos sentiant: *In foraminibus petra, in cauerna maceria.* Aliqui sibi consultum putant memoria mortis, iudicij vel inferni. *Quis mihi hoc retribuatur, ut in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus? Quisque sumit, quod sibi vtilius ducit, & magis mouet, & conatur aliquod horum penetrare, & familiare reddere, ut facile eo recurrat, & statim ingressus illi tali tempore pateat & detur.*

Narrat Abbas Smaragdus *libr. de gemma anima.* mirandum quid, sed huic materię aptum & vtile. Dicit, Religiosum quendam duos Dæmones inter se colloquentes audisse, & vnum alterum interrogasse: *Qui tibi cum monacho tuo agitur? Respondit alter: Recte; dum enim cogitationem suggero, statim subsistit, & incipit cogitare, & post reflexionem facit: qualis fuit illa cogitatio? an diu hæsi? si mea causa accidit? si restiti? si consensi? unde aduenit? an aliquam causam ad eandem dedi? an fecerim, quod potui? hacque ratione cerebrum turbo, & quasi ad insaniam redigo. Felicitate res Diabolo cadit, dum quis rationes querit, & interrogationes & responsiones in tentationibus proponit; certum enim est illi argumenta & contrarias rationes non defuturas.*

Alter Diabolus dicebat: Non recte mihi cum monacho succedit negotium: simulatque enim ei malam cogitationem

nem offero; statim ille ad Deum confugit, vel aliam bonam cogitationem assumit, vel ex sede surgit, & aliqua se re occupat, vt de hac non cogitet, vel eam nihil aestimet, ideoque mihi ad eum accessus non patet.

Hic optimus est his tentationibus & cogitationibus resistendi modus: illis ingressum non dare, nec respondere, nec rationes proponere, nec disputare cum tentatione, sed caput & faciem auertere, & illam flocci pendere. Dumque fugiuntur, & aures eis non dantur, sed avertit se quis ad bonam aliquam cogitationem, vt diximus, melius est. His vero non sufficientibus, nec cogitationem diuertere valentibus, conducit exteriori aliquo se opere occupare.

CAPVT XXI.

Differenti modo differentibus tentationibus resistendum.

Clim. c. 16. **S**ANCTVS Ioannes Climachus de discretione agens, docet differenti modo differentibus cogitationibus resistendum: aliqua enim vitia ex natura sunt rædiosa & fastidiosa, cuiusmodi sunt ira, inuidia, rancor, odium, vindictæ cupiditas, impatientia, indignatio, animi amaritudo, tristitia, contentio, & similia.

Alia vitia secum delectationem adducunt, qualia sunt peccata carnis, edere, bibere, ludere, ridere, loqui, & aliæ sensuales delectationes & recreationes. Quandoquidem posterioris generis vitia eius naturæ sunt, vt quo plus adspiciuntur, & oculis hærent; tanto plus cor ad se trahunt alliciunt; dicit contra eadem fugiendo pugnandum esse, hoc est, occasiones vitando, & oculos, memoriam, & illorum inspectionem auertendo summa cum velocitate. Contra prioris vero generis vitia decertandum, contra eadem luctando, attente inspicien-

do naturam, malitiam, & eorum turpitudinem, vt tanto facilius expugnetur. Quod minori cum periculo fit, quod non tam facile adhæreant, quamquam & iræ & vindictæ cupiditati corpus fit subtrahendum, nihil cogitando, quod nos ad illas incitare queat.

Idem hoc docent Cassianus & sanctus Bonauentura, & addunt, quod in prioris generis vitijs cui licet expetere se exercere, & occasiones quarere cum illis certandi, vt conuersando & agendo cum illis, qui se persequuntur & offendent, ad patientiam parandam, & illi se subiciendo, qui plane voluntatem sedit, vt discat obedire & humilis esse. In vitijs vero carnalibus temeritas & periculosum foret has tentationes expetere, & occasiones captare. Hincque Christus Seruator noster hoc vitio tentari noluit, vt doceret; nos simili tentationi non exponere debere, quamuis id fiat maioris præmij & triumphij spe. Hoc enim vitium naturæ humanæ valde est conforme, & quia secum non solum in voluntate, sed & in corpore voluptatem & delectationem fert, facilius & periculosior est eius ingressus.

Ad quod docendum sanctus Bonauentura egregiam allegat similitudinem: Vt hostis, qui ciuitatem aliquam oppugnat, facilius illa poritur, si aliquos sibi studentes intus habeat: eodem modo & hostis Diabolus hoc intus habet, qui singulariter illi faueat in huiusmodi tentatione, quod est corpus nostrum, ob magnam, quam inde percipit, voluptatem, secundum illud sancti Pauli, 1. ad Corinthios 6. versic. 18. *Omne peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est.* In reliquis vitijs non tantam partem habet corpus, quam hic magnam habet. Ideo necesse valde occasiones auertere, & cogitationes & imaginationes magna cum diligentia vitari & amoueri, que de hoc vitio surrepunt: idcirco ibi adicit Apostolus, 1. ad Corinthios 6. versic. 18. *Fugite fornicationem.* Fugiendo ergo huic resistendum tentationi, & vincendum: hoc

hoc modo hunc locum Cassianus & sanctus Thomas exponunt.

In Chronicis sancti Francisci referrur, quod quodam tempore ad spirituale colloquium congregatis, Fr. Egidio, Fr. Ruffino, Fr. Simone de Assisio, & Fr. Iunipero, dixerit alijs Fr. Egidius: Quomodo Fratres vos armatis & resistitis sensualitatis tentationibus? Respondit Fr. Simon: Ego, Frater, turpitudinem & feccitatem peccati aduerto, & quam non solum Deo, sed & hominibus sit exosum, qui quamvis perversi sint, se abscondunt & latent, ne videantur peccatum sensuale committere. Hacque consideratione magnum mihi paro odium huius peccati, & sic tentatione me expedio. Frater Ruffinus ait: Ego me humili deiecio, & multis cum lachrymis Dei & sanctissimæ Virginis opem imploro, nec surgo, nisi me plane liberatum sentiam.

Frater Iuniperus dixit: Dum huiusmodi diabolicas tentationes sentio, & introire percipio carnis sensus, statim cordis portas occludo, & magnam sanctarum meditationum, & bonorum desideriorum turbam tanquam vigillum ibi colloco. Pullantibus inimici suggestionibus & oppugnantibus portam, intus ego respondeo, nullo tamen modo aperit: Procul hinc este, abite, iam locus occupatus est, ideoque non patet vobis ingressus; sicque nunquam vili illi popello aperio, quare videtur & confusus abire.

Omnibus auditis, respondit Frater Egidius: Tecum, Frater Iunipere, factio, hoc enim cum vitio optime pugnatur fugiendo. Vnde apparet, optimam huic tentationi resistendi rationem esse, ingressum pravis cogitationibus & tentationi huic in animam non dare; hoc enim omnium facillimum est. Si vero vel semel intraverint pravae hae cogitationes, non facile, sed valde difficile fuerit illas abigere: facile ingressus defenditur, eo vero occupato, magnis viribus opus. Tertia parte, in tractatu de castita-

te, fufius de hac tentatione eiusque remedijs agemus, quæ etiam alijs tentationibus vtilia esse poterunt.

CAPVT XXII.

De aliquot magni momenti moribus tentationis tempore necessariis.

IAM satis de tentationis remedijs dictum: verum quantumlibet multa adferantur, nunquam omnia adferri possunt. Vt enim corporis ægri tudines, earumque remedia tot & tam diuersa sunt, vt omnia nec scribi nec doceri possint; sed plurima medici arbitrio & opinioni permittenda, qui secundum subiecti conditionem & specialem circumstantiam applicare potest tale remedium, quod maxime illi conuenire videtur; idem & in spiritali ægitudine accidit.

Quam ob causam Sancti & vitæ spiritualis Magistri ponunt vt generale & ad omnes tentationes expediens remedium, vt ille spiritali medico aperiatur & detegatur. Veruntamen quia de eo tertia parte agemus fufius, hic solum vnã ponemus, quam monet sanctus Basilius de hoc negotio. Dicit Sanctus hic, vt corporis ægri tudines non cuius, sed illi solum, qui eas curare potest, qui est medicus, aperiuntur; eodem modo & tentationes, & spirituales ægri tudines non omnibus aperiendæ sunt, sed illis solum, quos Deus ad hoc vt medicos constituit, qui sunt Superiores vel Confessarij; secundum illud D. Pauli: Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum portare. Ideo Regula nostra ait, in similibus ad Præfectum rerum spiritalium, vel ad Confessarium, vel Superiorem recurrendum esse. Quod consiliu maioris momenti, quã forsitan aliqui putant. Soler enim contingere aliquem suas tentationes ei nolle detegere, cui debet, & ei detegere, cui non debet, cuique damnum detegendo inferret, quod & in ipsum redundabit. Fieri enim poterit, alterum eadem tentatione

Monium II. Tentationes aperienda. 3. p. tract. 7. Basl. in reg. breuior. 229. Sed non omnibus promissus.

Rom. 15. 1. 3. p. const. c. 1. §. 12. reg. 4. 1. summarj.

& fra.

& fragilitate teneri, eoque ambos magis confirmari.

Vt ergo hoc & alia similia pericula vitentur, multum profuerit, aliquem suas tentationes & spirituales aegritudines communicare medicis spiritualibus, qui illas sanare possunt; de quibus certus erit, se damnum non illaturum, sed utilitatem consequenturum. Hincque ait Sapiens, Eccles. 8. 22. *Non enim omni homini cor tuum manifestes.* Et alibi, Eccles. 6. 6. *Multis pacifici sint tibi: & consiliarius unus sit tibi de mille.*

Monitum II.

Nihil omit-
tendum de
spiritualibus
exercitiis.

Aliud præterea monitum seu consilium dant tentationis tempore valde necessarium. Vt curemus tali tempore exercitia nostra spiritualia continuare, & in eis diligenter perseverare, & nunquam illa intermittamus, vel diminuamus.

Quamuis enim non aliud Diabolus tentatione sua efficeret, quam nos ab his separaret; sane permultum effecerit, & abunde sibi satisfactum crediderit. Tunc enim maxime hac continuatione nobis opus est, præstaretque illis quid addi, quam demeri.

Si enim Diabolus nos armis spiritualibus, quibus nos defendimus, illum offendimus, spoliaverit, certum est illum nos facile eo perduciturum, quo volet. Hincque multum expedit tempore tentationis nos Deo fideles esse; hoc enim tempore veri eius serui explorantur: *Vos estis, qui mecum permanistis in tentationibus meis.*

Luc. 22. 28.

Non magnum, quem in bonis suis exercitijs perseverare, dum tranquillitas & deuotio; sed perseverare, dum tentationes, tempestates, siccitates, & ariditates insurgunt, bonum & laudabile: evidens enim veri amoris signum est, & quod pure Deo seruiat, cui se totum dedit.

Monitum

III.

In mentia-
su nihil inno-
uandum.

Tertium monitum est tentationis tempore seruandum; ne quis mutet, vel nouum propositum vel resolutionem inueniat; hoc enim tempus huic rei appositum non est.

In turbida aqua nihil videtur; subsi-

dar lutum, & clarior fiat; & videbis minimos lapillos & arenulas, quæ in fundo sunt. Tentatione quis multum turbatus & inquietus est, non exacte cerneere potest, quod deberet: *Comprehenderunt me iniquitates meae, & non potui urgerem.*

Ideo hoc non deliberandi & resoluendi tempus est de re aliqua noua. Subsidiat & clarior fiat aqua, dumque quietior eris, poteris melius aduertere, quid tibi expediat: multum hoc consilium a spiritualis vitæ Magistris laudatur & commendatur: & Pater nobis id exercitiorum libro proponit in Regulis, quas assignat ad diuersos spiritus discernendos, bonamque huius rationem addit. Vt enim quis consolationis tempore fertur, & a Deo mouetur ad bonum, eodem modo tentationis tempore fertur & instigatur a Diabolo, cuius instigatione nunquam bonum fit.

Quarto, tentationis tempore oportet nos diligentes esse, vt prædictis remedijs vtamur, & ne otiosi simus. Quod exemplo sequente facile erit intelligere. Narratur in Patrum vitis, Monachum quendam valde à spiritu fornicationis vexatum fuisse, & desiderans eo liberari, accessit quendam probatissima vitæ Patrem, cui magno cum animi dolore dixit: Curam mei, venerande Pater, habe, & roga Deum mihi auxilio sit, multum enim me impugnat fornicationis spiritus. Quo audio, sanctus Senex non cessauit die & noctu pro illo Deum orare, vt illi auxilio esset. Aliquot elapsis diebus ad Patrem redit Monachus, & orat, vt maiori instantia pro illo Deo supplicet, quod tentatio non minueretur. Maiore seruire Deum postea orabat Pater, vt Monacho vires suggerat, & cum gemitu & suspitio Diuinam Maiestatem fletere conabatur. Sæpius ad Senem redibat Monachus, & dicebat, orationibus suis nihil profici: unde Senex confusus, & miratus fuit, quod Deus illum non audiret. Qua cogitatione fatigatus nocte sequente, reuelat Deus causam

causam huius esse monachi negligentiam & abiectum animum in resistendo. Reuelatio autem huiusmodi fuit: Vidit monachum ociofum & sedentem, & fornicationis spiritum ante eum stantem, qui diuersas ei mulierum formas exhibebat ludendo & vim inferendo: & monachus adspiciebat, & eis delectabatur. Videbat & Angelum Dei ipsi adstantem, valde monacho irascentem, quod inde non surgeret, & ad Deum confugeret, & in terram caderet & oraret, & non cessaret cogitationibus suis delectari. Hinc bonus senex animaduertebat, monachi negligentiam causam esse, cur Deus illum non exaudiret. Idcirco dum cursus illum visiteret, dixit: Tua culpa me non audit Deus, quod malis cogitationibus delecteris. Fieri non potest, vt obscenus ille fornicationis spiritus te deserat, quamuis alii pro te Deum orent; nisi tu ipse labores multis ieiuniis, orationibus & vigiliis, Deum gemitibus & suspiriis & lachrymis rogas, vt tibi auxilio sit & misericordiam largiatur, & vires suggerat, vt malis possis cogitationibus resistere: quamuis enim medici necessarias aegro applicent, & omnem diligentiam adhibeant; tamen illi non proficiunt, si ille noxia & damosa edat. Idem & in animae aegritudinibus vsu venit, licet enim venerandi patres, qui animae medici sunt, omni attentione & ex toto corde pro talibus orent, qui pro se orationes petunt, parum tales medici proficiunt, si tētarī spirituales se operibus non exerceant orando, ieiunando, & alia Deo grata agendo. Monachus hęc audiens cordeque compunctus postea senis consilium secutus est & ieiuniis, vigiliis & orationibus se afflixit, eoque pacto Dei misericordiam consecutus est, & cessauit tentatio. Idem & nobis in tentationibus faciendum, quantum in nobis est collaborantes, & medijs, quibus opus est vtentes: hoc enim modo Deus victoriam largiri paratus est. Et quoniam resistentia hęc tentationū intendi vel minui potest; non statim satis

nobis esse debet qualicunque ratione resistere, sed optima ratione & modo vti. In S. Francisci Chronicis refertur, Deum cuidam magno suo famulo, eius ordinis Religioso, nomine Ioanni de Aluernia ostendisse differentem rationem, qua religiosi utebantur contra tentationes, presertim carnales cogitationes. Videbat quasi innumeram dæmonum multitudinem, qui contra Dei seruos multas mittebant sagittas, quarum aliquę magna vim in dæmones ipsos retorquebantur, a quibus emissę erant, qui post multo cum clamore fugiebant, quasi erubescerent. Alię sagittarum a dæmonibus emissarum Religiosos tangebant, sed statim sine eorum læsione humi cadebant. Alię vsq; ad carnem tangebant, alię totum corpus transfigebant. Secundum hęc ergo optimus resistendi modus, & qui nobis seligendus primus est: vulnerantes diabolum iisdem tentationibus & sagittis, quibus nos vulnerare conatur, illum in fugam agentes. Idque accommode facere licebit, dum diabolo nobis suis tentationibus nocere moliente; nos maiorem inde consequemur fructum, vt si ex superbię & vanitatis tentatione, quam diabolus suggerit, maiorem humilitatem & abiectiōnem consequamur: Et ex turpi & inhonesta tentatione maiori huius vitii odio afficiamur, & maiore inflammemur castitatis amore, & maiori cum continentia viuamus, & feruentius Deo seruiamus. Hincque ait S. Augustinus in hęc verba: *Draco iste, quem formasti ad illudendum ei: seruos Dei sic huic draconi illudere, quod eodem loqueo, quo illos capere nitentur, capitur & illigatur, secundum illud Regii prophete. In laqueo isto, quem absconderunt, comprehensus est pes eorum. Captio, quam abscondit, apprehendat eum. Et in laqueum cadat in idipsum. Venit vt capiat, & capitur.*

Conuertetur dolor in caput eius, & in uerticem ipsius iniquitas eius descendet.

Chronic. S. Francisci

Vulnerandus & Damon istem sagittis, quibus nos perit.

Augustinus. Psal. 103. 26.

Psal. 9. 16. Psal. 34. 8. Psal. 7. 17.